

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางวินัยทหารในประเทศไทย และต่างประเทศ

ในบทนี้ จะทำการศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการอุทธรณ์การลงทัณฑ์ทางวินัยทหารในประเทศไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2475 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 5 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการอุทธรณ์การลงทัณฑ์ทางวินัยทหารในต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฟินแลนด์ เครือรัฐออสเตรเลียและราชอาณาจักรเคนมาร์ก ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายในการลงทัณฑ์ทางวินัยทหารในประเทศไทย

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการอุทธรณ์การลงทัณฑ์ทางวินัยทหารในประเทศไทยนั้น จะกล่าวถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 รวมทั้งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวดหน้าที่ของรัฐบัญญัติว่า รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต และเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย¹ ในการพิจารณาคดีของศาลทหารนั้น รัฐธรรมนูญให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 52.

ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น การจัดตั้ง วิธีพิจารณาคดี และการดำเนินงานของศาลทหาร ตลอดจนการแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ²

เป็นที่ยอมรับว่าสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน และคิดตัวมาตั้งแต่เกิด เป็นหลักการสากลที่ทั่วโลกยอมรับ ประเทศไทยได้นำหลักการนี้มาบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีการบัญญัติรับรองสิทธิมนุษยชนไว้ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน”³ และได้บัญญัติเรื่องความเสมอภาคของบุคคลในทางกฎหมาย ทั้งในส่วนของบุคคลทั่วไป และบุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม”⁴ ส่วนการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าวนี้ ได้บัญญัติไว้ว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย”⁵ ทั้งนี้รัฐต้องมีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบแก่ประชาชน และให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่กรอบ

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 199.

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 4.

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 27.

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 26.

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 258.

ระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยเพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป⁷

3.1.2 ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454

ในส่วนของประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454 มีรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1.2.1 ข้อบังคับต่าง ๆ

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454 ได้กำหนดศัพท์หรือบทนิยามเอาไว้ดังนี้

- 1) “ทหาร” หมายความว่า บุคคลที่อยู่ในอำนาจกฎหมายฝ่ายทหาร
- 2) “เจ้าพนักงาน” ที่ใช้ในประมวลกฎหมายลักษณะอาญานั้น ท่านหมายความว่า ตลอดถึงบรรดานายทหารบกนายทหารเรือ ชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวนที่อยู่ในกองประจำการนั้นด้วย
- 3) “ราชศัตรู” นั้น ท่านหมายความว่า บรรดาคนมีอาวุธที่แสดงความขัดแย้งต่ออำนาจผู้ใหญ่ หรือที่เป็นกบฏหรือเป็นโจรสลัดหรือที่ก่อการจลาจล
- 4) “ต่อหน้าราชศัตรู” นั้น ท่านหมายความว่า ตลอดถึงที่อยู่ในเขตซึ่งกองทัพได้กระทำสงครามนั้นด้วย
- 5) “คำสั่ง” นั้น ท่านหมายความว่า บรรดาข้อความที่ผู้ซึ่งบังคับบัญชาทหารผู้ถืออำนาจอันสมควร เป็นผู้สั่งไปโดยสมควรแก่กาลสมัยและชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมายคำสั่ง เช่นนี้ท่านว่าเมื่อผู้รับคำสั่งนั้นได้กระทำตามแล้ว ก็เป็นอันหมดเขตของการที่สั่งนั้น
- 6) “ข้อบังคับ” นั้น ท่านหมายความว่า บรรดาข้อบังคับและกฎต่างๆ ที่ให้ใช้อยู่เสมอซึ่งผู้ซึ่งบังคับบัญชาทหารผู้ถืออำนาจอันสมควรได้ออกไว้โดยสมควรแก่กาลสมัย และชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย

ทหารคนใดกระทำความผิดอย่างใด ๆ นอกจากที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหารนี้ ท่านว่ามั่นคงรับอาญาตามลักษณะพระราชกำหนดกฎหมาย ถ้ากฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้ให้เป็นอย่างอื่น⁸ และบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารผู้ใดกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นนอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร แต่ในกรณีที่มีใจความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 107 ถึงมาตรา 129 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ถ้าได้มีคำพิพากษาของศาล

⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 77.

⁸ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 4.

⁹ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 5.

ในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษและผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก แต่ถ้าผู้นั้นยังไม่พ้นโทษศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้¹⁰

อำนาจลงโทษของผู้บังคับบัญชาทหารเกณฑ์ที่ทหารกระทำความผิดวินัยทหารเป็นบทบัญญัติที่มุ่งหมายให้ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารอันได้แก่ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือหรือกองทัพอากาศกำหนด มีอำนาจลงโทษแก่ทหารที่กระทำความผิดวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร¹¹

กรณีที่มีอำนาจบังคับบัญชาเห็นว่า ทหารผู้ได้บังคับบัญชากระทำความผิดดังต่อไปนี้¹²

- 1) นายเรือทำให้เรือชำรุดหรืออับปาง (มาตรา 21)
- 2) ผู้ใดทำให้เรือของทหารชำรุดหรืออับปางโดยประมาท (มาตรา 23)
- 3) ความผิดที่กระทำต่อเรือที่ใช้เดินทางในลำน้ำ (มาตรา 24)
- 4) ทหารทำลายหรือละทิ้งเครื่องศาสตราวุธหรือทรัพย์สินที่ใช้ในการยุทธ (มาตรา 27)
- 5) ผู้ใดสบประมาทธง (มาตรา 28)
- 6) ทหารละทิ้งหน้าที่ (มาตรา 29)
- 7) ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามคำสั่ง (มาตรา 30)
- 8) ทหารขัดขืนไม่กระทำตามคำสั่งอย่างองอาจ (มาตรา 31)
- 9) ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามข้อบังคับ (มาตรา 32)
- 10) ทหารขัดขืนหรือไม่กระทำตามข้อบังคับอย่างองอาจ (มาตรา 33)
- 11) ทหารหลับยามหรือเมาสุรา (มาตรา 34)
- 12) ทหารไม่เอาใจใส่หรือประมาทในหน้าที่ (มาตรา 35)
- 13) ผู้ใดทำร้ายทหารยาม (มาตรา 36)
- 14) ผู้ใดหมิ่นประมาทหรือขู่เชิญทหารยาม (มาตรา 37)
- 15) ทหารทำร้ายทหารผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา 39)
- 16) ทหารแสดงอาฆาตหรือหมิ่นประมาทผู้บังคับบัญชา หรือทหารผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา 41)
- 17) ทหารประจําการกำเริบ (มาตรา 42)
- 18) ทหารประจําการกำเริบ โดยมีศาสตราวุธ (มาตรา 43)

¹⁰ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 5 ทวิ.

¹¹ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 7.

¹² ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 8.

19) ทหารประจำการกำเริบแล้วเลิกไปโดยดี (มาตรา 44)

20) ทหารกระทำความผิดฐานหนีราชการ (มาตรา 46)

21) ทหารปลอมหรือปนทรัพย์ของทหาร (มาตรา 47)

เป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยทหาร ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจเลือกลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร แทนการนำคดีฟ้องศาลได้ เพื่อประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชา และเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลอีกด้วย

เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นประการใดประการหนึ่งดังต่อไปนี้ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาจะต้องส่งฟ้องศาลเสมอ

1) กรณีผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้น ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 30 จะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร

2) กรณีที่จะต้องมีการดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือนตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 14 และ 15 วรรคแรก

3) อำนาจลงทัณฑ์ของผู้บังคับบัญชาทหาร กรณีที่ทหารกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายอื่น ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษและเปรียบเทียบปรับได้¹³

ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าทหารผู้ได้บังคับบัญชากระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นที่มีบัญญัติความผิดทางอาญา อันเป็นความผิดลหุโทษ และเป็นความผิดที่เปรียบเทียบได้ ซึ่งได้แก่ ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวเมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณาความผิดนั้น ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาอาจสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร แทนการส่งตัวไปดำเนินคดีในศาล

อำนาจสั่งคดีในทางศาลทหาร เป็นอำนาจตามกฎหมายของผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร โดยตรง ส่วนความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ในมาตราอื่น ๆ ที่มีได้ระบุเป็นข้อยกเว้นไว้ใน มาตรา 8 ดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้บังคับบัญชาไม่มีอำนาจในการพิจารณาว่าเป็นความผิดเล็กน้อยไม่สำคัญ อย่างเช่น มีทหารกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 38 ฐานทำร้ายผู้บังคับบัญชา กรณีเช่นนี้ ทหารผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องถูกดำเนินคดีในศาลทหาร ผู้บังคับบัญชาจะพิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญและจะสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยแทนการส่งตัวผู้กระทำความผิดฟ้องคดีต่อศาลทหารไม่ได้

เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาความผิดอาญาบางลักษณะเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ และให้ลงทัณฑ์ทางวินัยแทนการส่งตัวผู้ผิดนั้นไปดำเนินคดี

¹³ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 9.

ในศาลทหารได้นั้น มิได้เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำผิด แต่เป็นการช่วยเหลือในด้านการปกครอง บังคับบัญชาทหารและลดภาระศาลในการพิจารณาตัดสินเล็กน้อยไม่สำคัญ

3.1.2.2 ลักษณะความผิดโดยเฉพาะ

ในส่วนของคุณลักษณะความผิดโดยเฉพาะนั้น ประมวลกฎหมายอาญาทหาร ได้บัญญัติไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ความผิดเกี่ยวกับการทำลายหรือละทิ้งยุทธโศปกรณ์

ผู้ใดเป็นทหาร ถ้ามันมิได้มีเหตุอันสมควรที่จะกระทำได้ และมันบังอาจทำลายหรือ ละทิ้งเครื่องศาสตราวุธ กระสุนดินปืน เสบียง ม้า หรือเครื่องยุทธนาการอย่างใด ๆ ก็ดี หรือทำให ของนั้น ๆ วิปลาสบุบสลายไปก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุดังจะว่า ต่อไปนี้ คือ ¹⁴

(1) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญามันเป็น สามสถาน คือ สถานหนึ่งให้ประหารชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกจนตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุก ตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

(2) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไว้จนตลอดชีวิต หรือมิฉะนั้น ให้จำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

(3) ถ้ามันกระทำความผิดนั้น ในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่เข้ามาแล้ว ท่านให้ ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่ายี่สิบปี

2) ความผิดเกี่ยวกับสบบประมาทธง

ธงซึ่งได้มีพระบรมราชานุญาตให้ใช้ในราชการ เป็นเครื่องหมายสำหรับประเทศก็ดี รัฐบาลก็ดี หรือสำหรับเรือรบหลวงหรือกรมกองทหารใดๆ ก็ดี หรือเป็นเครื่องหมายสำหรับ เกียรติยศ หรือตำแหน่งหน้าที่ราชการของบุคคลใดๆ ก็ดี เหล่านี้ ถ้าในเวลาเจ้าพนักงานได้ชักขึ้นไว้ หรือประดิษฐานไว้หรือเชิญไปมาแห่งใดๆ เพื่อเป็นเครื่องหมายดังที่ว่านั้น ผู้หนึ่งผู้ใดบังอาจ ลด ส้ม หรือกระทำแก่ธงนั้นให้อันตราย ชำรุด หรือเปื้อนเปรอะเสียหายโดยไม่มีเหตุอันควร ไชรั ท่านว่า มันมีความผิดฐานสบบประมาทธง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่า 1 ปี อนึ่งถ้าธงที่มันสบบประมาท นั้นเป็นธงเครื่องหมายสำหรับพระเกียรติยศของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี สมเด็จพระมหาลีก็ดี มกุฎราชกุมาร หรือผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน เวลารักษาราชการต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือ พระราชโอรสพระราชธิดา ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ว่ารัชกาลใดๆ ก็ดี ท่านไม่ประสงค์จะให้เอา ความในมาตรานี้ไปใช้ลบล้างอาญา ที่ท่านได้บัญญัติไว้สำหรับความผิดฐานแสดงความอาชวาทมาคร้าย

¹⁴ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 27.

และหมิ่นประมาท ดังได้กล่าวไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะอาญาสำหรับพระราชอาณาจักรสยาม มาตรา 98 หรือมาตรา 100 นั้น¹⁵

3) ความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายทหารยามผู้เฝ้าประตูใช้กำลังทำร้ายแก่ทหารยามรักษาการก็ดี หรือแก่ทหารอยู่ยามประจำหน้าที่ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุ¹⁶ ดังต่อไปนี้

(1) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญามันเป็นสามสถาน คือสถานหนึ่งให้ประหารชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกมันจนตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกมันตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

(2) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฏอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

(3) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่น นอกจากที่ว่ามีมาแล้วท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าห้าปี

นอกจากนี้ ในการประทุษร้ายนั้น มันทำให้เขาถึงตายหรือให้เขามีบาดเจ็บถึงสาหัสด้วยไซ้ ท่านว่าถ้ามันสมควรรับโทษหนักยิ่งกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้แล้ว ก็ให้มันผู้กระทำความผิดนั้นรับอาญาตามลักษณะที่ท่านบัญญัติไว้ในมาตรา 250 251 และ 257 แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญา

4) ความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทหรืออุบายจะทำการร้ายทหารยาม

ผู้ใดหมิ่นประมาทหรืออุบายจะกระทำการร้ายแก่ทหารยามรักษาการก็ดี หรือแก่ทหารอยู่ยามประจำหน้าที่ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุ¹⁷ ดังต่อไปนี้

(1) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึง 10 ปี

(2) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฏอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี

(3) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้น ในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่ว่ามีมาแล้วท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าสามปี

5) ความผิดเกี่ยวกับการหนีราชการ

¹⁵ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 28.

¹⁶ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 36.

¹⁷ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 37.

ผู้ใดกระทำความผิดฐานหนีราชการ¹⁸ ท่านว่ามันต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุ ดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ถ้ามันหลบหนีไปเข้าอยู่กับพวกราชศัตรู ท่านว่าโทษมันถึงตาย
- (2) ถ้ามันกระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไว้จนตลอดชีวิตหรือมีฉะนั้นให้จำคุกมันไว้สี่สิบปี
- (3) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจภูมัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไว้ตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึง 15 ปี
- (4) ถ้ามันกระทำความผิดนั้นในเวลา หรือที่อื่นนอกจากที่ว่ามันแล้วท่านให้ลงอาญาจำคุกมันผู้กระทำความผิดนั้นไว้ไม่เกินกว่าห้าปี

6) ความผิดเกี่ยวกับการปราศจากความเมตตาแก่ผู้ป่วยและปล้นทรัพย์ในเวลาสงคราม ถ้าผู้ใดกระทำการปราศจากความเมตตาแก่คนที่ถูกอาวุธบาดเจ็บ หรือ แก่คนที่ป่วยเจ็บในกองทัพฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ดี หรือกระทำการปล้นทรัพย์แย่งทรัพย์อย่างใดๆ ที่ท่านบัญญัติไว้ในมาตรา 249 ถึง มาตรา 259 และมาตรา 288 ถึง มาตรา 303 แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญานั้น ท่านให้เพิ่มโทษมันผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษตามที่ท่านบัญญัติไว้สำหรับความเช่นนั้นขึ้นด้วยอีกกึ่งหนึ่ง¹⁹

7) ความผิดเกี่ยวกับการใช้ธงกาชาดหรือเครื่องหมายกาชาดผิดข้อบังคับในเวลาสงคราม ถ้าผู้ใดใช้ธงกาชาดแดงหรือเครื่องหมายกาชาดโดยผิดข้อบังคับแห่งหนังสือสัญญาานาประเทศ ซึ่งทำที่เมืองเยนีวา เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม รัตนโกสินทรศก 125 ท่านว่ามันมีความผิดต้องด้วยอาญาซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 128 แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญา²⁰

3.1.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

กฎหมายที่ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาเพื่อใช้ในการปกครอง บังคับบัญชา รวมถึงให้อำนาจลงทัณฑ์แก่ทหารผู้กระทำความผิดวินัยทหาร ซึ่งการกำหนดหลักเกณฑ์ของการลงทัณฑ์ทางวินัย และการร้องทุกข์ของข้าราชการทหาร จะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์และวิธีการของวินัย ทณฑ์ทางวินัย และการร้องทุกข์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.3.1 หมวดว่าด้วยวินัย

¹⁸ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 46.

¹⁹ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 48.

²⁰ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454. มาตรา 49.

วินัยทหารนั้น คือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร²¹ ทั้งนี้วินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนก็ต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิด²² ตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหาร มีดังต่อไปนี้

- 1) คือ ขัดขืน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
- 2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย
- 3) ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร
- 4) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร
- 5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเล่ต่อหน้าที่ราชการ
- 6) กล่าวคำเท็จ
- 7) ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร
- 8) ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ได้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ
- 9) เสพเครื่องคองของเมมาจนถึงเสียกริยา

ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดการระวังรักษาวินัยทหารที่ตนเป็นผู้บังคับบัญชาผู้นั้น โดยกวอดขัน ถ้าหากว่าในการรักษาวินัยทหารนั้นจำเป็นต้องใช้อาวุธ เพื่อทำการปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบก็ดี หรือเพื่อบังคับทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตนก็ดี ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนั้นจะไม่ต้องรับโทษในการที่ตนได้กระทำไปโดยความจำเป็นนั้นเลย แต่เมื่อมีเหตุดังกล่าวนี้ผู้บังคับบัญชาจะต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน และรายงานต่อไปตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยเร็ว²³ ทหารผู้ใดกระทำผิดต่อวินัยทหารจะต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏในพระราชบัญญัตินี้ และอาจต้องถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร²⁴

3.1.3.2 หมวดอำนาจลงทัณฑ์

ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัยทหารให้มีกำหนดเป็น 5 สถาน²⁵ คือ

1) ภาคทัณฑ์ คือ ผู้กระทำผิดมีความผิดอันควรต้องรับทัณฑ์สถานหนึ่งสถานใดดังกล่าวมาแล้ว แต่มีเหตุอันควรปราณี จึงเป็นแต่แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏหรือให้ทำทัณฑ์บนไว้

²¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 4.

²² พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 5.

²³ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 6.

²⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 7.

²⁵ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 8.

2) ทัศนกรรม คือ ภาระการสุขา การโยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งคนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือปรับให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำ

3) กัก คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดให้

4) ชัง คือ ชังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะได้มีคำสั่ง

5) จำชัง คือ ชังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร นอกจากทัณฑ์ที่กล่าวไว้แล้วนี้ ห้ามมิให้คิดขึ้นใหม่ หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นเป็นอันขาด²⁶

สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดได้นั้น คือ

1) ผู้บังคับบัญชา หรือ

2) ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ กำหนด

นอกจากนี้ ผู้ลงทัณฑ์ หรือรับทัณฑ์ ถ้าตำแหน่งไม่ตรงตามความในมาตรา 20 แห่งหมวดนี้แล้วให้ถือตามที่ได้เทียบตำแหน่งไว้ในข้อบังคับสำหรับทหาร²⁷ ในส่วนการกำหนดอำนาจลงทัณฑ์นี้ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์สั่งลงทัณฑ์เต็มที่ได้สถานใดสถานหนึ่งแต่สถานเดียว ถ้าสั่งลงทัณฑ์ทั้งสองสถานพร้อมกัน ต้องกำหนดทัณฑ์ไว้เพียงกึ่งหนึ่งของอัตราในสถานนั้น ๆ ห้ามมิให้ลงทัณฑ์คราวเดียวมากกว่าสองสถาน²⁸ และก่อนที่ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะลงทัณฑ์ครั้งคราวใดก็ดี ให้พิจารณาให้ถ่วงถี่แน่นอนว่า ผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริงแล้ว จึงสั่งลงทัณฑ์นั้น ต้องระวางอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์ไปโดยโทยจริต หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้วต้องชี้แจงให้ผู้กระทำผิดนั้นทราบว่าการกระทำผิดในข้อใด เพราะเหตุใดแล้วจึงลงทัณฑ์²⁹

กรณีที่มีผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้ลงทัณฑ์ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ต้องส่งรายงานการลงทัณฑ์นั้นเสนอตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม³⁰ เมื่อผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้ทราบว่า ผู้ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของตนมีความผิดจนปรากฏแน่นอนแล้ว แต่ความผิดนั้นควรรับทัณฑ์ที่เหนืออำนาจจะสั่งกระทำได้ ก็ให้รายงานชี้แจงความผิดนั้น ทั้งออกความเห็นว่าการลงทัณฑ์เพียงใด เสนอตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้พอกับความผิด เพื่อขอให้ผู้นั้น

²⁶ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 9.

²⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 11.

²⁸ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 12.

²⁹ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 13.

³⁰ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 14.

สั่งการต่อไป³¹ ถ้าเป็นความผิดซึ่งมีวิธีวางอัตรากำหนดโทษไว้แน่นอนแล้ว เช่น ฐานขาดหนี ราชการทหาร เป็นต้น หากกำหนดโทษนั้นเหนืออำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะสั่งลงโทษได้ ก็ให้นำเสนอเพียงชั้นที่กล่าวต่อไปนี้³²

1) ฝ่ายทหารบก ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับการกรม หรือชั้นผู้บังคับกองพันที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นผู้บังคับการกรม

2) ฝ่ายทหารเรือ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับหมวดเรือ หรือชั้นผู้บังคับกองพันที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นผู้บังคับหมวดเรือ

3) ฝ่ายทหารอากาศ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับกองบิน แม้ว่ากำหนดโทษนั้นจะเหนืออำนาจก็ดี ก็ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นที่กล่าวนี้มีอำนาจลงโทษได้ทีเดียว ไม่ต้องนำเสนอตามลำดับชั้นต่อไปอีก

ในกรณีนายทหารที่เป็นหัวหน้าทำการควบคุมทหารไปโดยลำพัง ให้มีอำนาจที่จะสั่งลงโทษผู้อยู่ใต้อำนาจ ในระหว่างเวลาที่ควบคุมอยู่นั้นเสมอผู้มีอำนาจเหนือจากตำแหน่งของตนขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งได้ เว้นแต่นายทหารซึ่งมีอำนาจเป็นผู้ลงโทษชั้น 2 ขึ้นไป จึงไม่ต้องเพิ่ม³³ ถ้าผู้มีอำนาจลงโทษได้สั่งลงโทษผู้กระทำผิดในฐานขังแล้วและผู้ที่ได้รับโทษขังนั้นกระทำผิดซ้ำอีก ผู้มีอำนาจลงโทษจะสั่งเพิ่มโทษ ก็ให้พิจารณาคุกกำหนดโทษที่ได้สั่งไว้แต่เดิมนั้นก่อน ห้ามมิให้กำหนดเวลาให้ผู้ต้องถูกขัง ทั้งกำหนดเดิมและกำหนดที่เพิ่มใหม่รวมกันเกินกว่ากำหนดอำนาจของผู้สั่งลงโทษนั้นเป็นอันขาด หากผู้กระทำผิดนั้นควรต้องรับโทษเกินกว่ากำหนดอำนาจของผู้ที่จะสั่งลงโทษนั้นแล้ว ก็ให้การรายงานชี้แจงความผิดนั้น ทั้งออกความเห็นว่าจะลงโทษเพียงใดเสนอตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจลงโทษได้พอกับความผิด เพื่อขอให้ผู้นั้นสั่งการหมวดนี้³⁴

นับตั้งแต่วันที่ปรากฏหลักฐานแห่งความผิดของผู้กระทำผิดซึ่งจะต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ โดยแน่นอนแล้ว ถ้าผู้มีอำนาจลงโทษมิได้จัดการที่จะให้ผู้นั้นได้รับโทษภายในกำหนดสามเดือน เป็นอันนับว่าล่วงเลยเวลาที่จะลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้เสียแล้ว จะสั่งลงโทษโดยอำนาจตนเองมิได้ เว้นเสียแต่ผู้ที่กระทำผิดนั้นขาด หนีราชการเสียแต่เมื่อก่อนครบกำหนดสามเดือน จึงมิให้นับวันที่ขาดหนีนี้เข้าในกำหนดเวลาล่วงเลย ให้นับตั้งแต่วันที่ได้อำนาจผู้นั้นกลับมาซึ่งรับราชการ³⁵ และเมื่อผู้มีอำนาจได้สั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ผู้ที่สั่งลงโทษ

³¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 15.

³² พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 16.

³³ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 17.

³⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 18.

³⁵ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 19.

หรือผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือผู้ที่ส่งลงทัณฑ์นั้นมีอำนาจที่จะเพิ่มทัณฑ์ หรือลดทัณฑ์ หรือยกทัณฑ์ เสียก็ได้ แต่ถ้าเพิ่มทัณฑ์แล้ว ทัณฑ์ที่ส่งเพิ่มชิ้นนั้นรวมกับที่ส่งไว้แล้วเดิม ต้องมิให้เกินอำนาจของผู้ส่งใหม่นั้น³⁶

3.1.3.3 วิธีร้องทุกข์

ในการที่จะรักษาวินัยทหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ย่อมเป็นการจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาก็ต้องมีอำนาจในการบังคับบัญชา หรือลงทัณฑ์อยู่เองเป็นธรรมดา แต่ผู้บังคับบัญชาบางคนอาจใช้อำนาจในทางที่ผิดยุติธรรม ซึ่งเป็นการสมควรที่จะให้ผู้ได้บังคับบัญชามีโอกาสร้องทุกข์ได้ในทางเป็นระเบียบ³⁷ ส่วนคำชี้แจงของทหารว่า ผู้บังคับบัญชากระทำแก่ตนด้วยการอันไม่เป็นยุติธรรม หรือผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมทหารว่า ตนมิได้รับผลประโยชน์ หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับในราชการนั้น เรียกว่า “ร้องทุกข์”³⁸ และทหารจะร้องทุกข์ได้แต่สำหรับตนเองเท่านั้น ห้ามมิให้ร้องทุกข์แทนผู้อื่นเป็นอันขาด และห้ามมิให้ลงชื่อรวมกัน หรือเข้ามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน และห้ามมิให้ประชุมกันเพื่อหารือเรื่องจะร้องทุกข์³⁹ และห้ามมิให้ร้องทุกข์ในกรณี ดังต่อไปนี้

1) ห้ามมิให้ร้องทุกข์ในเวลาที่กำลังกำลังเข้าแถว หรือในขณะที่กำลังทำหน้าที่ราชการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เวลาเป็นยาม เป็นเวร ดังนี้ เป็นต้น และห้ามมิให้ร้องทุกข์ก่อนเวลาผ่านไปแล้วยี่สิบสี่ชั่วโมง นับตั้งแต่ที่มีเหตุจะต้องร้องทุกข์เกิดขึ้น⁴⁰

2) ห้ามมิให้ร้องทุกข์ว่า ผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์แรงเกินไป ถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชานั้นมิได้ลงทัณฑ์เกินอำนาจที่จะทำได้ตามความในพระราชบัญญัติ⁴¹

นอกจากนี้ ถ้าจะกล่าวโทษผู้ใดให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้นั้น จะร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือจะเขียนเป็นหนังสือก็ได้ ถ้าผู้ร้องทุกข์มาร้องทุกข์ด้วยวาจา ให้ผู้รับการร้องทุกข์จดข้อความสำคัญของเรื่องที่ร้องทุกข์นั้น ให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วย ถ้าหากว่าผู้ร้องทุกข์ไม่ทราบชัดว่า ตนได้รับความเดือดร้อนเพราะผู้ใดแน่ ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตน เพื่อเสนอไปตามลำดับชั้นจนถึงที่สุด คือ ผู้ที่จะสั่งการได้ส่วน และแก้ความ

³⁶ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 20.

³⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 26.

³⁸ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 22.

³⁹ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 23.

⁴⁰ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 24.

⁴¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 25.

เดือดร้อนนั้นได้⁴² ถ้าเขียนความร้องทุกข์เป็นจดหมายแล้ว จดหมายนั้นต้องลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ใบร้องทุกข์ฉบับใดที่ไม่มีลายมือชื่อ ผู้บังคับบัญชาไม่มีหน้าที่จะต้องพิจารณา⁴³

เมื่อผู้ใดได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาตามระเบียบที่ว่ามีมาแล้ว และเวลาล่วงผ่านไปสิบห้าวันยังไม่ได้รับความชี้แจงประการใด ทั้งความเดือดร้อนก็ยังไม่ปลดเปลื้องไป ให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นที่สูงถัดขึ้นไปเป็นลำดับอีก และในการร้องทุกข์ครั้งนี้ให้ชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นใดมาแล้วแต่เมื่อใด⁴⁴ และถ้าผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์เมื่อใด ต้องรีบไต่สวนและจัดการแก้ไขความเดือดร้อน หรือชี้แจงให้ผู้ยื่นใบร้องทุกข์เข้าใจ จะเพิกเฉยเสียไม่ได้เป็นอันขาด ผู้ใดเพิกเฉยนับว่ากระทำผิดต่อวินัยทหาร⁴⁵ ทั้งนี้ ถ้าผู้บังคับบัญชาที่ได้รับเรื่องร้องทุกข์ได้ชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์ทราบแล้ว แต่ผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดความสงสัย ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้ และต้องชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์นี้ต่อผู้ใด และได้รับคำชี้แจงอย่างไรแล้วด้วย⁴⁶ แต่ถ้าหากปรากฏชัดว่า ข้อความที่ร้องทุกข์เป็นความเท็จ หรือการร้องทุกข์นั้นกระทำไปโดยผิดระเบียบที่กล่าวมา ผู้ร้องทุกข์จะต้องมีความผิดฐานกระทำผิดต่อวินัยทหาร⁴⁷

3.1.4 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช 2498

ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ในขณะที่กระทำผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.4.1 ศาลทหาร

ศาลทหารทั้งหลายตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สังกัดอยู่ในกระทรวงกลาโหม และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบในงานธุรการของศาลทหารให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย แต่การพิจารณาคดีตลอดถึงการที่จะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาบังคับคดีนั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลทหาร โดยเฉพาะ โดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้เจ้ากรมพระธรรมนูญวางระเบียบราชการของศาลทหารและอัยการทหารเพื่อให้กิจการของศาลทหาร

⁴² พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 26.

⁴³ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 27.

⁴⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 28.

⁴⁵ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 29.

⁴⁶ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 30.

⁴⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476. มาตรา 31.

และอัยการทหารดำเนินไป โดยเรียบร้อย⁴⁸ ทั้งนี้ศาลทหารตามพระราชบัญญัตินี้แบ่งออกเป็นสามชั้น⁴⁹ ดังนี้

- 1) ศาลทหารชั้นต้น⁵⁰
 - (1) ศาลจังหวัดทหาร (ยกเลิกแล้ว)⁵¹
 - (2) ศาลมณฑลทหาร
 - (3) ศาลทหารกรุงเทพ
 - (4) ศาลประจำหน่วยทหาร
- 2) ศาลทหารกลาง
- 3) ศาลทหารสูงสุด

ทั้งนี้ ทุกจังหวัดทหารให้มีศาลจังหวัดทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่จังหวัดทหารที่ตั้งกองบัญชาการมณฑลทหาร ซึ่งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากจังหวัดทหารบกเป็นมณฑลทหารบกจึงไม่มีศาลจังหวัดทหารเนื่องจากได้เปลี่ยนเป็นศาลมณฑลทหารบกแล้ว ทั้งนี้ทุกมณฑลทหาร ให้มีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ อย่างไรก็ตาม ศาลทหารเหล่านี้อาจไปนั่งพิจารณา ณ ที่ใดภายในเขตอำนาจได้ตามความจำเป็น⁵²

3.1.4.2 อำนาจศาลทหาร

ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำความผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง⁵³ คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร⁵⁴ คือ

- 1) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีใ้ที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดด้วยกัน
- 2) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน
- 3) คดีที่ต้องดำเนินในศาลเยาวชนและครอบครัว

⁴⁸ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 5.

⁴⁹ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 6.

⁵⁰ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 7.

⁵¹ กฎกระทรวงกำหนดหน้าที่และเขตพื้นที่มณฑลทหารบก พ.ศ. 2558.

⁵² พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 8.

⁵³ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 13.

⁵⁴ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 14.

4) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

ทั้งนี้ คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ดำเนินคดีในศาลพลเรือน เมื่อศาลพลเรือนได้สั่งรับประทับฟ้องไว้แล้ว แม้จะปรากฏตามทางพิจารณาในภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็ให้ศาลพลเรือนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้⁵⁵

บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร⁵⁶ คือ

- 1) นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ
- 2) นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ เฉพาะเมื่อกระทำผิดต่อคำสั่งหรือข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร
- 3) นายทหารประทวนและพลทหารกองประจำการหรือประจำการ หรือบุคคลที่รับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร
- 4) นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด
- 5) ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับตัวไว้เพื่อให้เข้ารับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหาร
- 6) พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร เมื่อกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหาร หรือกระทำผิดอย่างอื่นเฉพาะในหรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักผ่อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร
- 7) บุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร โดยชอบด้วยกฎหมาย
- 8) เหยือกหรือชนชาติศัตรูซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

3.1.4.3 ประเภทและคุณสมบัติของตุลาการศาลทหาร

ตุลาการที่พิจารณาพิพากษาคดีในศาลทหาร มี 2 ประเภท

1) ตุลาการพระธรรมนูญ

เป็นผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลให้เป็นไปตามตัวบทกฎหมายเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งสำเร็จการศึกษาทางด้านกฎหมาย และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตุลาการศาลทหาร พ.ศ. 2528 ได้แก่ นายทหารชั้นสัญญาบัตรซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ รับราชการและหรือประกอบในหน้าที่ต้องใช้ความรู้ทางกฎหมายเป็นประจำมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือได้เป็นตุลาการศาลทหารมาแล้ว ซึ่งในทางปฏิบัติจะต้องมีชั้นยศตั้งแต่พันโทขึ้นไป ที่ผ่านการดำรงตำแหน่งอัยการทหาร หรือนายทหารพระธรรมนูญมีความรู้

⁵⁵ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 15.

⁵⁶ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 16.

ความเข้าใจ ในการปฏิบัติราชการทหาร ประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดินนอกจากนี้ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป สาขานิติศาสตร์ เป็นสมาชิกแห่งนิติบัณฑิตยสภา และมีคุณสมบัติอื่น ๆ อีก ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตุลาการศาลทหาร พ.ศ. 2528 ตุลาการพระธรรมนูญจะเป็นผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลให้เป็นไปตามตัวบทกฎหมาย

2) ตุลาการทหาร

ได้แก่ นายทหารชั้นสัญญาบัตรที่แต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชาทหารของหน่วยต่าง ๆ ในพื้นที่ของศาลทหารนั้น มาเป็นองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาคดีตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตุลาการศาลทหาร พ.ศ. 2528 ซึ่งมีใช้ตุลาการพระธรรมนูญ ได้แก่นายทหารชั้นสัญญาบัตรซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่สำเร็จวิชากฎหมาย แต่เข้าร่วมเป็นองค์คณะตุลาการเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทหารได้ทราบถึงมูลเหตุแห่งการกระทำผิด มีส่วนพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิดตามความเหมาะสม และหาทางป้องกันมิให้มีการกระทำผิดเช่นนั้นเกิดขึ้นในหน่วยทหารที่ตนเองรับผิดชอบมีผลดีต่อการปกครองบังคับบัญชา

3.1.4.4 องค์คณะตุลาการ

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ตุลาการนายเดียวมีอำนาจออกหมายเรียก ออกหมายอาญา ออกหมายสั่งให้ส่งคนมาจากหรือไปยังจังหวัดอื่น และออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช้เป็นไปในทางวินัยซึ่งขาดข้อพิพาทแห่งคดี ถ้าตุลาการนั้นเป็นตุลาการพระธรรมนูญ ก็ให้มีอำนาจทำการไต่สวนหรือสืบพยานได้ด้วย⁵⁷ และศาลจังหวัดทหาร⁵⁸ ศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพ และศาลประจำหน่วยทหาร⁵⁹ ต้องมีตุลาการสามนายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา คือ

- 1) นายทหารชั้นสัญญาบัตรสองนาย
- 2) ตุลาการพระธรรมนูญหนึ่งนาย

โดยองค์คณะศาลทหารกลางต้องมีตุลาการห้านายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา⁶⁰ คือ

- 1) นายทหารชั้นนายพลหนึ่งหรือสองนาย
- 2) นายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือ นายนาวาอากาศชั้นไป หนึ่งหรือสองนาย
- 3) ตุลาการพระธรรมนูญสองนาย

⁵⁷ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 25.

⁵⁸ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 26.

⁵⁹ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 27.

⁶⁰ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 28.

ในส่วนของศาลทหารสูงสุดต้องมีตุลาการห้านายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา⁶¹คือ

- 1) นายทหารชั้นนายพลสองนาย
- 2) ตุลาการพระธรรมนูญสามนาย

3.1.4.5 วิธีพิจารณาความอาญาทหาร

สำหรับวิธีพิจารณาความอาญาทหารนั้น ให้นำกฎหมาย กฎและข้อบังคับซึ่งออกตามกฎหมายฝ่ายทหารมาใช้บังคับ ถ้าไม่มีกฎหมาย กฎและข้อบังคับฝ่ายทหารก็ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ โดยอนุโลม ถ้าวิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่จะใช้ได้⁶²ในกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้จ่ายเงินรางวัล ค่าตอบแทน ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างใด ๆ ไว้แก่ทนายล่าม พยาน นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าพนักงานผู้ส่งหมาย หรือบุคคลอื่นใด การจ่ายเงินดังกล่าว ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง⁶³

ในส่วนการฟ้องคดีให้ผู้เสียหายซึ่งมีอำนาจเป็น โจทก์ฟ้องคดีอาญาได้⁶⁴โดยให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็น โจทก์ฟ้องคดีอาญา แต่ถ้าผู้เสียหายมิได้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารแล้ว ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์⁶⁵และให้จำเลยแต่งตั้งทนายได้ แต่ทนายต้องเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความหรือทนายความที่กระทรวงกลาโหมกำหนด เมื่อทนายได้รับอนุญาตจากศาลแล้วให้ว่าต่างหรือแก้ต่างให้จำเลยได้

ทั้งนี้ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต และคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายให้⁶⁶

3.1.4.6 การอุทธรณ์และฎีกา

การอุทธรณ์และฎีกาตามพระราชบัญญัตินี้ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาปกติ โจทก์ จำเลย ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ หรือผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ อาจอุทธรณ์หรือฎีกาได้

⁶¹ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 29.

⁶² พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 45.

⁶³ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 45/1.

⁶⁴ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 55.

⁶⁵ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 49.

⁶⁶ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 56.

ภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ นับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง⁶⁷ สำหรับการอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายให้อุทธรณ์โดยตรงไปยังศาลทหารสูงสุด แต่หากมีฝ่ายอื่นซึ่งมีสิทธิอุทธรณ์ได้อุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงด้วย ให้ถือว่าผู้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวอุทธรณ์ต่อศาลทหารกลาง ทั้งนี้การอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งให้ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้น ให้ศาลทหารชั้นต้นพิจารณา และมีคำสั่งว่าเป็นการอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายต่อศาลทหารสูงสุดหรือไม่ ส่วนในกรณีที่ศาลทหารชั้นต้นเห็นว่าเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ให้ส่งสำนวนไปยังศาลทหารกลาง กรณีดังกล่าวผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลทหารชั้นต้นนั้น ไปยังศาลทหารสูงสุดภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันฟังคำสั่งศาลทหารชั้นต้น ถ้าศาลทหารสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่าอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ให้ส่งสำนวนไปให้ศาลทหารกลางพิจารณาพิพากษาต่อไป⁶⁸

คดีที่ศาลทหารกลางพิพากษายืนตามศาลทหารชั้นต้นให้ยกฟ้องโจทก์ โดยอาศัยข้อเท็จจริง หรือพิพากษายืนในหลังโทษ หรือแก้ไขเล็กน้อย และจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับแต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือศาลทหารชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แม้ศาลทหารกลางพิพากษาแก้ไขมากก็ตามถ้าศาลทหารกลางยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่วามานี้ ห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง และในกรณีเช่นนี้มีให้นำบทบัญญัติมาตรา 221 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ⁶⁹ และห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายที่มีได้ยกขึ้นมาว่ากันตั้งแต่ศาลทหารชั้นต้น เว้นแต่จะเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติอันว่าด้วยการอุทธรณ์และฎีกา⁷⁰

ในส่วนผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ⁷¹คือ

1) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชามีตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดทหาร ศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพ

⁶⁷ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 61.

⁶⁸ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 61/1.

⁶⁹ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 62.

⁷⁰ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 63.

⁷¹ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498. มาตรา 65.

2) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้นเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษในกรณีที่จำเลยอยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาหรือไม่อยู่ได้บังคับบัญชาของทหาร

3) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลประจำหน่วยทหารหรือศาลอาญาศึกเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลนั้น ๆ

3.1.5 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547

3.1.5.1 การดำเนินการทางวินัยของข้าราชการตำรวจ

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 80⁷² ได้กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้มีอำนาจในการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันไม่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย และหากผู้บังคับบัญชาละเลยไม่ดูแลความประพฤติและสอดส่องไม่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาย่อมมีความผิดไปด้วย

1) โทษทางวินัยของข้าราชการตำรวจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 82⁷³ มี 7 สถาน ดังต่อไปนี้

(1) ภาคทัณฑ์ คือการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอันควรต้องรับโทษสถานหนึ่งสถานใด แต่มีเหตุอันควรปรานีจึงเพียงแต่แสดงความผิดผู้นั้นให้ปรากฏไว้

(2) ทัณฑกรรม ได้แก่ การให้ทำงานโยธา การให้อยู่เฝ้าหรยาม หรือการให้ทำหน้าที่อื่นๆ นอกจากหน้าที่ประจำ เป็นต้น

(3) กักขาม ได้แก่ การกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งที่สมควรตามที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินหกชั่วโมงต่อหนึ่งวัน

(4) กักขัง ได้แก่ การขังในที่จัดไว้เพื่อควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือหลายคนรวมกันตามที่จะได้มีคำสั่ง แต่ต้องไม่เกินหกชั่วโมงต่อหนึ่งวัน

(5) ตัดเงินเดือน

(6) ปลดออก

(7) ไล่ออก

การลงโทษข้าราชการตำรวจผู้กระทำความผิดวินัยผู้บังคับบัญชาจะลงโทษสถานใด อัตราโทษใด ต้องปฏิบัติตาม กฎ ก.ตร. ว่าด้วยอำนาจการลงโทษ อัตราโทษ และการลงโทษ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กักขาม กักขัง หรือตัดเงินเดือน พ.ศ. 2547 ซึ่งจะกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เช่น ข้อที่ 6 บัญญัติว่า โทษกักขามให้ใช้ได้แต่เฉพาะข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่ผู้กำกับการหรือเทียบเท่าลง

⁷² พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 80.

⁷³ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 82.

มาและสำหรับโทษกักขังให้ใช้ได้แต่เฉพาะข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่รองสารวัตรลงมา โดยผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษทางวินัยจะสั่งลงโทษทางวินัยเป็นโทษอย่างอื่นตามที่กำหนดไว้

2) การกระทำผิดทางวินัยของข้าราชการตำรวจ มี 2 ประเภท คือ

(1) การกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง⁷⁴

การกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงได้แก่ การไม่รักษาวินัยตามที่บัญญัติเป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามในเรื่องดังต่อไปนี้

(1.1) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และเที่ยงธรรมเป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี จรรยาบรรณของตำรวจและนโยบายของรัฐบาลโดยไม่ให้เสียหายแก่ราชการ

(1.2) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่ รักษาประโยชน์ของทางราชการ จะเสนอความเห็นเป็นหนังสือทันทีเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้ และเมื่อได้เสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม

(13) ต้องรักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ ผู้น้อย

(14) ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

(1.5) ต้องปฏิบัติราชการ โดยมีให้เป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำ หรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

(1.6) ต้องรักษาความลับของทางราชการ

(1.7) ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี และไม่กระทำการอย่างใดที่เป็น การกลั่นแกล้งกันและต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างข้าราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ

(1.8) ต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมและให้สงเคราะห์แก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการหรือในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้าและด้วยความสุภาพเรียบร้อย โดยมีให้คู่มือแนะนำชี้แจง กดขี่ข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการหรือในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน

⁷⁴ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 78.

(1.9) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เพื่อให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการ เอาใจใส่ ระวังระวังผลประโยชน์ของทางราชการ และต้องไม่ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ

(1.10) ต้องไม่กระทำการอันเป็นเหตุให้แตกความสามัคคีระหว่างข้าราชการตำรวจ

(1.11) ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชาการรายงาน โดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้งถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

(1.12) ต้องไม่ใช้กิริยาวาจาหรือประพฤติตนในลักษณะที่ไม่สมควร

(1.13) ต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

(1.14) ต้องไม่กระทำความผิดประการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการบังคับผู้บังคับบัญชาเป็นทางให้เสียระเบียบแผนวินัยตำรวจ

(1.15) ต้องไม่กระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการหรือทำให้เสียระเบียบแบบแผนของตำรวจ

(1.16) ต้องไม่กระทำหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

(1.17) ต้องไม่เป็นการรวมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

(1.18) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดในกฎ ก.ตร.

(2) การกระทำผิดวินัยร้ายแรง⁷⁵

การกระทำผิดวินัยร้ายแรง ได้แก่การกระทำดังต่อไปนี้

(2.1) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้

(2.2) ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือ โดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

(2.3) เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหง หรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการหรือในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ราชการ

⁷⁵ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 79.

(2.4) กระทบความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(2.5) กระทบการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤดิชั่วอย่างร้ายแรง

(2.6) กระทบหรือละเว้นการกระทำใด ๆ รวมทั้งการกระทำผิดตามมาตราอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(2.7) กระทบการหรือไม่กระทบการตามที่กำหนดในกฎ ก.ตร.

3) ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัย

การดำเนินการทางวินัยของข้าราชการตำรวจ ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 จะเริ่มต้นจากที่ข้าราชการตำรวจผู้ใดถูกกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการตำรวจผู้นั้นกระทำผิดวินัย ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชารับผิดชอบดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ หากผู้บังคับบัญชาพิจารณาเบื้องต้นแล้วเห็นว่าข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทบความผิดทางวินัยต้องดำเนินการทางวินัยดังต่อไปนี้

(1) พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ประกอบกับ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการสืบสวนข้อเท็จจริง ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการทาง วินัยของข้าราชการตำรวจดังต่อไปนี้

(1.1) การสืบสวนข้อเท็จจริง

กล่าวคือเมื่อมีการกล่าวหาว่าข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทบความผิดทางวินัยให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือพิจารณาเบื้องต้นว่าเป็นความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้สืบสวนข้อเท็จจริงหรือพิจารณาในเบื้องต้นแล้วพบว่าความผิดที่ถูกกล่าวหาไม่มีมูลให้ผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่องได้ แต่ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทบผิดวินัยให้พิจารณาต่อไปว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดวินัยประเภทใดระหว่างการกระทำผิดทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงกับการกระทำผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง

(1.2) การสอบสวนทางวินัย

สอบสวนทางวินัย คือ การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ หรือเพื่อพิสูจน์เกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้มีความจริง การดำเนินการสอบสวนทางวินัยของข้าราชการตำรวจเป็นกระบวนการหนึ่งของการดำเนินการทางวินัย เพื่อพิจารณาความผิดของข้าราชการตำรวจที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ หากมีการกล่าวหาหรือสงสัยว่าข้าราชการตำรวจคนใดกระทำผิดวินัยก็ให้ผู้บังคับบัญชา

สั่งการให้มีการสืบสวนข้อเท็จจริงก่อน เว้นแต่ข้อกล่าวหาที่ปรากฏชัดแจ้งว่ากระทำความผิดวินัยให้ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ไปเลย โดยไม่ต้องมีการสืบสวนข้อเท็จจริง

การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้มีคณะกรรมการเป็นข้าราชการประจำอย่างน้อยสามคน ประกอบด้วยข้าราชการตำรวจอย่างน้อยถึงหนึ่ง โดยประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งระดับไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหาโดยให้มีเลขานุการหนึ่งคน เลขานุการอาจจะแต่งตั้งจากกรรมการสอบสวนคนใดคนหนึ่งก็ได้ ในกรณีจำเป็นจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้⁷⁶

การสอบสวนวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

เมื่อข้าราชการตำรวจถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงให้ผู้บังคับบัญชา นำสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริงมาพิจารณาสั่งลงโทษได้เลย ซึ่งโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงนั้นคือ โทษภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กักขัง กักขัง หรือตัดเงินเดือนตามควรแก่กรณี⁷⁷

การสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

เมื่อผู้บังคับบัญชาพิจารณาแล้วเห็นว่าข้าราชการตำรวจผู้ใดผู้บังคับบัญชาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงแล้ว และเป็นประธานคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย โดยแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ต้องมีการประชุมวางแผนเพื่อทำการสอบสวนทางวินัยภายใน 15 วัน ในการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา เมื่อดำเนินการสอบสวนแล้วถ้าฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดทางวินัยให้มีคำสั่งลงโทษ หากพิจารณาแล้วพบว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงให้ลงโทษ คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กักขัง กักขัง หรือตัดเงินเดือนตามควรแก่กรณี หรือหากพิจารณาแล้วพบว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กฎหมายกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษต้องตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณากลับกรอง โดยการดังกล่าวประกอบด้วย รองหัวหน้าหน่วยงานนั้นทุกคน ก่อนที่จะสั่งลงโทษ คือ ปลด หรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี⁷⁸

⁷⁶ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2547. ข้อ 4.

⁷⁷ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 89.

⁷⁸ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 90 วรรคสอง.

การรายงานการดำเนินการทางวินัย เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจผู้ใดแล้ว ให้รายงานการดำเนินการทางวินัยต่อผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้ดำเนินการทางวินัยและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ⁷⁹

3.1.5.2 ลักษณะและอำนาจหน้าที่ขององค์กรวินิจฉัยอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจ

ลักษณะและอำนาจหน้าที่ขององค์กรวินิจฉัยอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) อุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยต่อผู้บังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยต่อผู้บังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ เป็นการใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กักขัง กักขัง หรือตัดเงินเดือนซึ่งเป็นการผิดวินัยไม่ร้ายแรง

2) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยต่อ คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ หรือการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย ต่อคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ หรือ ก.ตร.คือการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยอย่างร้ายแรง ในกรณีที่ข้าราชการตำรวจผู้ใดถูกผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษ ปลดออก หรือไล่ออก หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการให้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อ ก.ตร.ซึ่งบทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ หรือ ก.ตร.การจัดตั้งคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ หรือ ก.ตร.คือ ต้องการแยกการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจออกจากคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หรือ ก.พ.ซึ่งบังคับใช้กับข้าราชการทุกประเภทยกเว้นทหาร โดยมีแนวคิดให้คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ หรือ ก.ตร.เป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจ ให้การบริหารงานบุคคลตำรวจให้มีความเป็นอิสระ คล่องตัว และเหมาะสมสอดคล้องกับภาระหน้าที่ของตำรวจ โดยมีการกำหนดตำแหน่งอัตราเงินเดือน การบรรจุแต่งตั้ง การเลื่อนเงินเดือน การรักษาวินัย การออกจากราชการ การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจไว้โดยเฉพาะ

3.1.5.3 กระบวนการพิจารณาอุทธรณ์

เมื่อผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจผู้ใดแล้ว หากข้าราชการตำรวจผู้นั้นไม่พอใจ ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งลงโทษทางวินัย สามารถที่จะให้ผู้บังคับบัญชาเหนือผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษทบทวนคำสั่งลงโทษทาง วินัยนั้นได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเรียกว่า การใช้สิทธิอุทธรณ์ กฎ ก.ตร.ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ.2547 ได้กำหนดหลักการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ไว้ กล่าวคือ ข้าราชการตำรวจผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้

⁷⁹ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 91.

ออกจากราชการมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง⁸⁰ นอกจากนี้ การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ⁸¹ โดยยื่นอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้บังคับบัญชาที่ สั่งลงโทษ⁸² และการใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออก หรืออุทธรณ์ให้ออกจากราชการให้อุทธรณ์คำสั่งต่อ ก.ตร.⁸³ ทั้งนี้ เมื่อได้ยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ไว้แล้ว หากผู้อุทธรณ์จะ ยื่นอุทธรณ์เพิ่มเติมหรือส่งพยานหลักฐานเพิ่มเติมก่อนที่ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจพิจารณาหรือ ก.ตร. พิจารณาอุทธรณ์ก็ได้ โดยอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ต้องเป็นอุทธรณ์ที่ยื่นหรือส่งภายใน กำหนดเวลา นอกจากนี้หากผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีคำสั่งไม่รับพิจารณาอุทธรณ์ ผู้ อุทธรณ์อาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ที่อยู่ลำดับเหนือขึ้นไป หรือ ก.ตร. ส่วนการพิจารณาอุทธรณ์ให้ผู้บังคับบัญชา ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์พิจารณาจาก ส่วนงานการสืบสวนหรือการพิจารณาในเบื้องต้นและส่วนงานการสอบสวนได้⁸⁴ เมื่อผู้บังคับบัญชาผู้ มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษถูกต้องและ เหมาะสมกับความผิดแล้วให้สั่งยกอุทธรณ์ แต่ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม กับความผิดจะสั่งเพิ่มโทษหรือลดโทษรวมทั้งทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือว่ากล่าวตักเตือนหรืองด โทษก็ได้ นอกจากนี้หากเห็นว่าการกระทำของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นความผิดทางวินัยหรือ พยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัย ให้สั่งยกโทษ และหากเห็นว่าเป็นความผิด วินัยอย่างร้ายแรงให้รายงานต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้รับมอบอำนาจ เพื่อพิจารณาแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวน ในกรณีที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงความผิดปรากฏชัดแจ้งตามที่ กำหนดในกฎ ก.ตร.และเมื่อสอบสวนพิจารณาแล้วให้รายงานต่อ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือ ผู้รับมอบอำนาจเพื่อให้พิจารณาคำเนินการเพิ่มโทษเป็นปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติสั่ง ยกอุทธรณ์ สั่งลดโทษ หรือสั่งงดโทษ ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่อไปมิได้ แต่ถ้าสั่งเพิ่มโทษหรือสั่งให้ ออกจากราชการในทางที่เป็น โทษแก่ผู้อุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์ได้อีกชั้นหนึ่ง เมื่อ ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้ดำเนินการพิจารณา วินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์แจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบเป็นหนังสือ โดยเร็ว ในหนังสือแจ้งต้องประกอบด้วยสาระสำคัญคือ เหตุผลในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ทั้ง

⁸⁰ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ.2547. ข้อ 3.

⁸¹ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ.2547. ข้อ 7.

⁸² กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ.2547. ข้อ 11.

⁸³ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ.2547. ข้อ 5.

⁸⁴ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ.2547. ข้อ 16 วรรคหนึ่ง.

ในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งในกรณีที่อุทธรณ์ต่อไปได้หรือสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองในกรณีที่อุทธรณ์ต่อไปไม่ได้⁸⁵

เมื่อ ก.ตร. พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และมีมติเป็นประการใดแล้วจะอุทธรณ์ต่อไปอีกมิได้ และให้สำนักงาน ก.ตร. แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบหรือดำเนินการให้เป็นไปตามมติ ก.ตร. และแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว ในหนังสือแจ้งผู้อุทธรณ์ต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ เหตุผลในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง⁸⁶

ระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 105 วรรคสาม⁸⁷ ประกอบ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการอุทธรณ์และพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ.2547 ข้อ 3 วรรคสาม กำหนดระยะเวลาการพิจารณาคดีอุทธรณ์ไว้ว่า ระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ในคดีวินัยให้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นตามที่กำหนดในระเบียบ ก.ตร. ที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกินหกสิบวัน

3.1.6 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2551

สำหรับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับวินัยในการดำเนินการการอุทธรณ์ของข้าราชการพลเรือน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผู้ใดถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่ง การอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.⁸⁸ ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ก.พ.ค. จะพิจารณาวินิจฉัยเองหรือจะตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.⁸⁹ และเมื่อ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ดำเนินการให้ เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ก.พ.ค. มีคำวินิจฉัย ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดภายในเก้าสิบวัน

⁸⁵ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ.2547. ข้อ 20.

⁸⁶ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ.2547. ข้อ 23.

⁸⁷ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. วรรคสาม.

⁸⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. มาตรา 114.

⁸⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 255.1 มาตรา 115.

นับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ผู้บังคับบัญชาผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าเป็นการจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ๆ⁹⁰

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการ ก.พ.ค. และกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้⁹¹

1) สั่งให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการอันเป็นเหตุให้มี การอุทธรณ์ ส่งสำนวนการสอบสวนและการลงโทษให้ ก.พ.ค. ภายในเวลาที่กำหนด

2) สั่งให้กระทรวง กรม ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ รวมตลอดทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งตัว ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดมาให้ถ้อยคำ ในการนี้จะกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนใหม่ หรือสอบสวนเพิ่มเติมไว้ด้วยก็ได้

3) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของกระทรวง กรม ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้อง มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

4) เข้าไปในอาคาร หรือสถานที่ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของ ก.พ.ค. ทั้งนี้ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น

5) สอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม

ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกินหกสิบวัน และให้ บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย⁹² ส่วนข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งโอนมาตามมาตรา 64⁹³ ผู้ใด ถูกสั่งลงโทษทางวินัยอยู่ก่อนวัน โอนมาบรรจุ และผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามกฎหมายว่าด้วย ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการที่โอนมาแต่ยังไม่ได้ ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมายดังกล่าว ก็ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ แต่ถ้าผู้นั้นได้ใช้สิทธิอุทธรณ์

⁹⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. มาตรา 116.

⁹¹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. มาตรา 117.

⁹² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. มาตรา 118.

⁹³ การโอนพนักงานส่วนท้องถิ่น การโอนข้าราชการที่ไม่ใช่ข้าราชการพลเรือนสามัญตามพระราชบัญญัตินี้ และไม่ใช้ข้าราชการการเมือง และการโอนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นของรัฐที่ ก.พ. กำหนด มาบรรจุ เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ตลอดจนจะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทใด สายงานใด ระดับใด และให้ได้รับ เงินเดือนเท่าใด ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด

ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการที่โอนมาไว้แล้วและในวันที่ผู้นั้นได้โอนมาบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ยังไม่แล้วเสร็จ ก็ให้ส่งเรื่องให้ ก.พ.ค. เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์⁹⁴

ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ ก.พ.ค. มีอำนาจไม่รับอุทธรณ์ ยกอุทธรณ์ หรือมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งลงโทษ และให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้อุทธรณ์ หรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ตามระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด การวินิจฉัยให้แก้ไขหรือให้ดำเนินการอื่นตามวรรคหนึ่ง ก.พ.ค. จะให้เพิ่มโทษไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีได้รับแจ้งจาก ก.พ. ว่าสมควรเพิ่มโทษ ในกรณีเช่นนั้น ก.พ.ค. มีอำนาจวินิจฉัยให้เพิ่มโทษได้⁹⁵ เมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้ กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์อาจถูกคัดค้านได้⁹⁶

- 1) ู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือการถูกสั่งให้ออกจากราชการ
- 2) มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือการถูกสั่งให้ออกจากราชการ
- 3) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้อุทธรณ์
- 4) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการ
- 5) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยหรือการสั่งให้ออกจากราชการที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ
- 6) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางความสัมพันธ์กับบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือ (4) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์

การดำเนินการทางวินัย

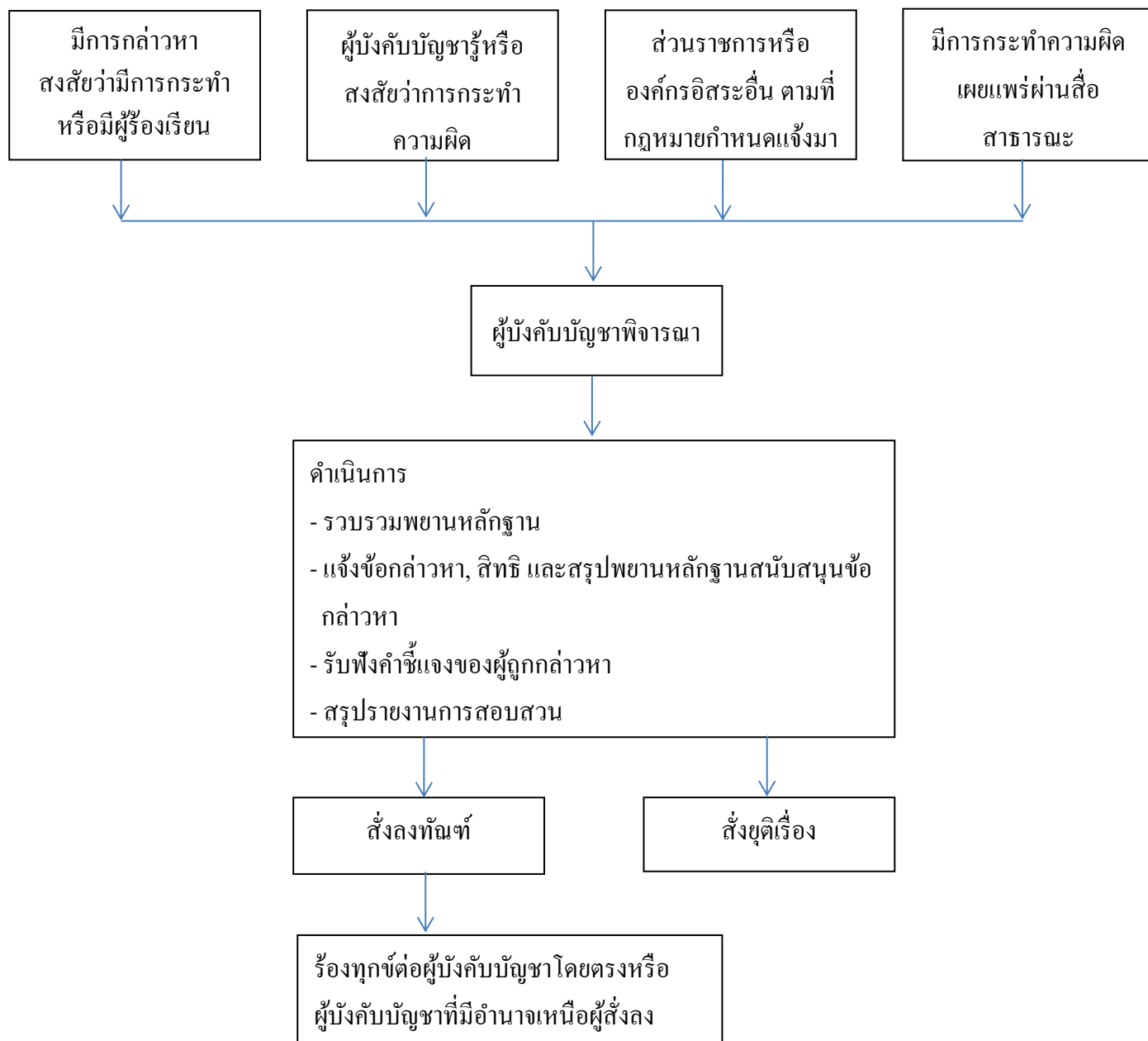
การดำเนินการทางวินัยทหาร หมายถึง กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการก่อนที่จะมีการออกคำสั่งลงทัณฑ์ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีลำดับก่อนหลังต่อเนื่องกัน อันได้แก่ การตั้งเรื่องกล่าวหาการสืบสวนสอบสวนการพิจารณาความผิดและกำหนดทัณฑ์และการสั่งลงทัณฑ์ รวมทั้งการดำเนินการต่าง ๆ ในระหว่างการสอบสวนพิจารณา ซึ่งถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะใช้ดุลพินิจสั่งลงทัณฑ์ตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

⁹⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. มาตรา 119.

⁹⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. มาตรา 120.

⁹⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. มาตรา 121.

กระบวนการลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร

3.2 มาตรการทางกฎหมายในการลงทัณฑ์ทางวินัยทหารในต่างประเทศ

ในการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการอุทธรณ์การลงทัณฑ์ทางวินัยทหารในต่างประเทศนั้น จะได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายของสาธารณรัฐฟินแลนด์และมาตรการทางกฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลีย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 สาธารณรัฐฟินแลนด์

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการทางวินัย และอุทธรณ์การลงทัณฑ์ทางวินัยทหารของสาธารณรัฐฟินแลนด์ได้มีการตรากฎหมายชื่อ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารและอาญาทหารในกองทัพ (Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014) (พ.ศ. 2557) ได้มีการกำหนดกระบวนการในการดำเนินการทางวินัยทหาร มีรายละเอียด ดังนี้

1) การลงทัณฑ์ทางวินัย

ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา การลงทัณฑ์ทางวินัยเป็นข้อตักเตือนหน้าที่พิเศษ คำเตือน การจำกัด การลงทัณฑ์ทางวินัยและการคุมขัง หน้าที่พิเศษต้องได้รับการกำหนดหรือลงโทษอย่างน้อย 1 ครั้งและไม่เกิน 5 ครั้ง ส่วนการคุมขังผู้กระทำความผิดต้องได้รับการบังคับหรือลงโทษอย่างน้อยที่สุดคือ 1 วัน ถึง 15 วัน ตามลำดับและมีโทษปรับไม่น้อยกว่า 1 วัน และไม่เกิน 30 วัน และการถูกคุมขังอาจถูกศาลอาญาพิพากษายกฟ้องโดยศาลที่อ้างถึงในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความทางทหารตามขั้นตอน ตามรัฐบัญญัติเดียวกัน และต้องระวางโทษจำคุกอย่างน้อย 1 ครั้ง แต่ไม่เกิน 30 วัน ทั้งนี้จำนวนวันที่ถูกปรับและค่าปรับคือ 1 ใน 5 ของรายได้เฉลี่ยต่อวันของผู้ที่ได้รับ ค่าปรับไม่ว่าในกรณีใด ๆ ต้องไม่น้อยกว่าจำนวนที่เท่ากับเงินเบี้ยเลี้ยงรายวันสูงสุดที่จ่ายให้แก่ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร จำนวนวันที่ปรับ ค่าปรับให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้รัฐบัญญัติการเกณฑ์ทหารหรือรัฐบัญญัติการรับราชการทหารโดยสมัครใจเท่ากับจำนวนเงินค่าเบี้ยเลี้ยงรายวันของผู้นั้นหรือถ้าผู้นั้นได้รับเงินช่วยเหลือรายวันเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงรายวันสูงสุดที่จ่ายให้กับผู้ที่ทำหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร การลงทัณฑ์ทางวินัยไม่อาจกำหนดหรือลงทัณฑ์โดยมีเงื่อนไขได้⁹⁷

อย่างไรก็ตาม การลงทัณฑ์ทางวินัยนั้นอาจมีการกำหนดโทษปรับไว้แทนการลงทัณฑ์ทางวินัยได้ โดยศาลทหารอาจพิจารณาคดีและตัดสินลงทัณฑ์ทางวินัย ด้วยการลงโทษปรับแทนการลงทัณฑ์ทางวินัย⁹⁸ และการรวมโทษไม่อาจถูกกำหนดโดยการลงทัณฑ์ทางวินัยหรือ

⁹⁷ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 3.

⁹⁸ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 4.

การปรับเปลี่ยนระยะเวลาในการจำขัง หรือไม่อาจรวมโทษที่มีการปรับเปลี่ยนระยะเวลาในการจำขัง หากกำลังพลผู้นั้นได้รับการกำหนดให้ถูกลงโทษทางวินัยตั้งแต่ 2 หรือมากกว่า ในเวลาเดียวกัน สามารถรวมการลงโทษได้ โดยในกรณีที่ถูกลงโทษขัง ให้ขังได้ไม่เกิน 40 วัน ปรับทางวินัยไม่น้อยกว่า 40 วัน และกักในค่ายทหารไม่เกิน 25 วัน⁹⁹

นอกจากนี้มิให้แปลงโทษหากมีการไม่ชดใช้ค่าปรับ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงโทษให้เป็นการจำคุก กัก หรือ จำขังได้¹⁰⁰ ในส่วนโทษกักนั้น การลงโทษทางวินัยสามารถเปรียบเทียบปรับได้ในกรณีที่มีการเขียนคำร้องทางอาญาตามบทบัญญัติทางอาญา¹⁰¹ และการปรับระยะเวลาหากกำลังพลผู้นั้นถูกตัดสินให้ถูกลงโทษทางวินัย ซึ่งการลงโทษกักที่อ้างถึงในข้างต้น 1 วันของการกัก เท่ากับ การฝึกพิเศษ 4 ครั้ง กัก 3 วัน เท่ากับ ปรับ 3 วัน หรือจำขัง 1 วัน¹⁰²

2) อำนาจลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชา

ผู้ลงโทษทางวินัย คือ ผู้บังคับบัญชาระดับกองร้อยหรือเทียบเท่า หรือผู้บังคับหมู่โดยตรงของผู้กระทำผิด¹⁰³ ในส่วนข้อจำกัดของผู้มีอำนาจลงโทษทางวินัย ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษต้องพิจารณาโทษอย่างเป็นกลางไม่แบ่งพรรคหรือฝ่าย และไม่มีอำนาจสั่งลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาที่ถูกสั่งลงโทษให้ปฏิบัติราชการชั่วคราวหรือพิเศษ ให้รายงานถึงผู้บังคับบัญชาโดยตรงให้สั่งลงโทษแทน หากกำลังพลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดผู้นั้นมีการโยกย้ายในระหว่างการพิจารณาลงโทษให้ยกอำนาจการลงโทษไปให้แก่ผู้บังคับบัญชาใหม่ทันที

การลงโทษอื่น ๆ ที่อาจมีผู้พิจารณาลงโทษที่สูงกว่าระดับเบื้องต้น ให้เป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาที่สูงขึ้นตามลำดับชั้น เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นร่วมกับผู้อื่นที่อยู่นอกเหนืออำนาจการลงโทษของผู้บังคับบัญชา ให้ปฏิบัติตามอำนาจทางอาญาและสิทธิของผู้กระทำผิด¹⁰⁴

นอกจากนี้สิทธิในการลงโทษทางวินัย ผู้บังคับบัญชาระดับกองพลและผู้บังคับบัญชาที่สูงกว่ามีอำนาจในการสั่งลงโทษทุกโทษยกเว้นการจำขัง

ผู้บังคับบัญชาระดับกองพันมีอำนาจการลงโทษในระดับดังต่อไปนี้ การตักเตือน, การฝึกพิเศษ, การกักในค่าย และการภาคโทษทั้งทหารชายและหญิง

⁹⁹ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 5.

¹⁰⁰ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 6.

¹⁰¹ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 7.

¹⁰² Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 8.

¹⁰³ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 10.

¹⁰⁴ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 11.

ผู้บังคับการกองร้อยมีอำนาจในการสั่งลงทัณฑ์ ตักเตือน, การฝึกพิเศษ, การกักในค่าย ตั้งแต่ 1 ถึง 10 วัน การตักเตือนด้วยวาจาทั้งทหารชายและหญิง

ผู้บังคับหมู่มีอำนาจในการสั่งลงทัณฑ์ ตักเตือน และการฝึกพิเศษ 3 ครั้ง ทั้งทหารชาย และหญิง¹⁰⁵

อำนาจของผู้บัญชาการนั้น ให้ผู้บัญชาการมีอำนาจหน้าที่ลงทัณฑ์ทางวินัยตามมาตรา 12 โดยผู้บัญชาการมีอำนาจสั่งการให้ผู้มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่สั่งการลงทัณฑ์ ทั้งนี้ ผู้บัญชาการยังสามารถสั่งการให้ผู้บังคับการระดับกองพลมีอำนาจในการสั่งลงทัณฑ์โดยอาศัยอำนาจการลงทัณฑ์ และการบังคับบัญชาที่อยู่ในสังกัดหรือหน่วยขึ้นตรงเดียวกัน¹⁰⁶

3) สิทธิการอุทธรณ์

การอุทธรณ์แย้งคำสั่งลงทัณฑ์เมื่อผู้บังคับกองพล หรือผู้บังคับกองร้อย หรือผู้บังคับหมู่ สั่งให้รายงานการขอพิจารณาใหม่ไปยังผู้บังคับกองพัน

การพิจารณาสั่งลงทัณฑ์ใหม่โดย ผู้บังคับกองพัน หรือ ผู้บังคับบัญชาเหนือตน หรือ ผู้บังคับกองร้อย ให้ทำการยื่นคำร้องอุทธรณ์ไปยังศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาตามมาตรา 5 และมาตรา 6 ที่บัญญัติไว้ในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติศาลทหาร ซึ่งผู้ที่กระทำผิดหรือผู้ที่ ถูกลงทัณฑ์เท่านั้นที่จะมีสิทธิในการยื่นคำร้องขอพิจารณาอุทธรณ์¹⁰⁷ ทั้งนี้ การยื่นคำร้องเพื่อการ พิจารณาอุทธรณ์ต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยระบุเนื้อหา ดังนี้¹⁰⁸

1) การอุทธรณ์การลงทัณฑ์ทางวินัย

2) การอุทธรณ์ทางวินัยนั้นเกี่ยวกับด้านใด

3) การอุทธรณ์นั้นมีจุดประสงค์เพื่ออุทธรณ์สิ่งใด

4) มูลเหตุการอุทธรณ์ และมูลเหตุในการพิจารณาขออุทธรณ์เมื่อมีการพิจารณา ลงทัณฑ์ผิด

5) หลักฐานประกอบการขออุทธรณ์

6) คำขออื่น ๆ ให้ทำการยื่นเป็นลายลักษณ์อักษร

การยื่นคำขออุทธรณ์ต้องระบุชื่อและข้อมูลติดต่อทางกฎหมาย ที่อยู่ในการจัดส่ง เอกสารหรือการติดต่อส่งหมายศาลต่าง ๆ หมายเลขโทรศัพท์ พยานหรือบุคคลที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ไม่สามารถติดต่อผู้ยื่นคำร้องอุทธรณ์ โดยหากข้อมูลข้างต้นมีระบุไว้แล้วในข้อมูล

¹⁰⁵ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 12.

¹⁰⁶ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 13.

¹⁰⁷ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 55.

¹⁰⁸ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 60.

ทางอาชญากรรม ก็ไม่จำเป็นต้องยื่นอีก ในส่วนการลงชื่อในเอกสารการยื่นขออุทธรณ์ หรือหากมีการมอบอำนาจให้ผู้อื่นดำเนินการให้ผู้รับมอบอำนาจผู้นั้นลงชื่อแทน ทั้งนี้เอกสารที่ผู้อุทธรณ์กล่าวอ้างต้องแนบประกอบคำร้องให้ครบถ้วน

4) การยื่นอุทธรณ์ทางวินัย

การยื่นคำร้องขออุทธรณ์ทางวินัยต้องกระทำภายใน 7 วัน หลังจากที่ได้มีการตัดสินทัณฑ์ ซึ่งการรับเรื่องอุทธรณ์ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้มีอำนาจในการตัดสินทัณฑ์ทางวินัยว่าจะรับหรือไม่ หรือขึ้นอยู่กับศาลทหารที่ การอุทธรณ์สามารถรับไว้โดยผู้บังคับบัญชาระดับกองร้อย หรือระดับผู้บังคับหมู่ ที่ผู้อุทธรณ์สังกัดอยู่ หรือยื่นอุทธรณ์ต่อผู้บังคับการกองพล ทั้งนี้ หากผู้อุทธรณ์อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้เดินกองพลหรือกองเรือ ผู้อุทธรณ์สามารถอุทธรณ์ผ่านผู้บัญชาการที่สั่งการเดินกองพลหรือกองเรือได้ หากผู้อุทธรณ์นั้นถูกกักสามารถยื่นการอุทธรณ์ผ่านไปยังผู้บังคับการเรือประจำหรือผู้รับผิดชอบสถานกำลังนั้นได้ และหากผู้อุทธรณ์นั้นอยู่ภายใต้อำนาจศาลอื่นใด นอกเหนือ ต้องระบุชื่อผู้รับ รวมถึงระบุวันเวลารับเอกสารที่ยื่นอุทธรณ์ให้ชัดเจนและยื่นให้แก่ผู้มีอำนาจพิจารณาในการลงทัณฑ์ทางวินัยให้ทันเวลาที่กำหนด¹⁰⁹

5) การพิจารณาคดีหลักในศาล

การอุทธรณ์ทางวินัยจะเข้าสู่กระบวนการเมื่อคำอุทธรณ์นั้นไปถึงยังสำนักงานของศาล หากการอุทธรณ์ไม่สมบูรณ์ จำเป็นที่จะต้องมีการยื่นอย่างต่อเนื่อง ผู้อุทธรณ์สามารถแจ้งเตือนการดำเนินการเป็นหนังสือได้หากเห็นว่าได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หากคำร้องขออุทธรณ์ไม่ไปสู่กระบวนการพิจารณาให้ถือว่าคำร้องขออุทธรณ์นั้นตกไป หากคำร้องขออุทธรณ์นั้นถูกศาลทหารรับไว้โดยตรง ศาลทหารสามารถร้องขอคำให้การประกอบการยื่นอุทธรณ์ผ่านทางผู้บังคับบัญชาของบุคคลนั้นได้โดยตรง เว้นแต่ศาลจะปิดคำร้องตกไปหรือการพิจารณาไม่สมบูรณ์ หรือไม่จำเป็น และหากศาลพิจารณาแล้วว่าการอุทธรณ์นั้นมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ใด ๆ ที่สมควรแก่การเปลี่ยนแปลงคำพิจารณา ศาลอาจพิจารณาคัดสินจากคำร้องหลักได้¹¹⁰

การพิจารณาคดีหลักในศาลนั้น การพิจารณาคดีจะดำเนินการโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการอุทธรณ์ทางวินัย โดยการดำเนินการนั้นจะไม่นับรวมกับการร้องขออุทธรณ์ ศาลจะดำเนินการไต่สวนเป็นหลักแทนการดูเพียงคำร้อง โดยศาลอาจจะนำสืบพยานผู้ยื่นอุทธรณ์ โดยการให้ปากคำนั้นจะระบุวันเวลาและสถานที่ในการสืบสวนด้วย ศาลอาจดำเนินการเองหรืออาจร้องขอให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจดำเนินการทางวินัยให้ดำเนินการไต่สวนหรือให้ปากคำแล้วแต่กรณี คำร้อง

¹⁰⁹ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 61.

¹¹⁰ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 63.

จะถูกดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาแม้ว่าการสืบสวนนั้นสามารถดำเนินการโดยที่ไม่มีผู้อุทธรณ์หรือผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจในทางลงทัณฑ์ก็ได้¹¹¹

การลงมติเรื่องอุทธรณ์และการห้ามอุทธรณ์นั้น การพิจารณาเรื่องจะดำเนินการบนพื้นฐานของหลักฐานและเอกสารทางคดี ศาลอาจดำเนินการตรวจสอบหรือตรวจสอบเพื่อหาข้อยุติในเรื่องที่ทำการยื่นอุทธรณ์ โดยตรวจสอบทางวินัยที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการ หากมีความจำเป็นในการเพิกถอนคำตัดสินทางวินัย ศาลไม่อาจเปลี่ยนคำพิจารณาทัณฑ์ทางวินัยที่อาจมีผลให้ผู้อุทธรณ์เกิดความเสียหายได้ หากการพิจารณาทางวินัยนั้นถูกเพิกถอนหรือยกเลิก ให้พิจารณาการชดเชยหรือชดใช้ตามกฎหมาย การพิจารณาคำตัดสินที่พิจารณาโดยศาลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการลงทัณฑ์ทางวินัยไม่อาจทำการร้องขอโดยการยื่นอุทธรณ์¹¹²

นอกจากนี้ สิทธิพิเศษของผู้อุทธรณ์นั้น บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิพิเศษในการอุทธรณ์ถูกกำหนดไว้ในหมวดที่ 31 แห่งประมวลกฎหมายพิธีพิจารณาความอาจมีการใช้สิทธิพิเศษในการยื่นอุทธรณ์ จดหมายร้องเรียนหรือคำร้องจะถูกจัดเก็บโดยศาล โดยเก็บไว้ในระยะเวลาภายใน 6 เดือน นับจากวันที่มีการพิจารณาทางวินัย โดยจำกัดการยื่นคำร้องในครั้งต่อไปจะสามารถทำได้ภายใน 30 วัน หลังการไต่สวนมีข้อยุติ¹¹³

3.2.2 เครื่องรัฐออสเตรเลีย

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการอุทธรณ์การลงทัณฑ์ทางวินัยทหารของเครื่องรัฐออสเตรเลีย ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวินัยทหาร ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) (Defense Force Discipline Act 1982) โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.2.1 การลงโทษ

1) การกำหนดโทษต่อผู้ที่กระทำผิดจะถูกกำหนดโดยโดยศาลทหารภายใต้มาตรา 68A และ 68C ดังนี้¹¹⁴

- (1) จำคุกตลอดชีวิต
- (2) จำคุกตามระยะเวลาที่กำหนด
- (3) ปลดออกจากราชการ
- (4) คุมขังเป็นระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี
- (5) ลดตำแหน่ง

¹¹¹ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 64.

¹¹² Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 65.

¹¹³ Act on Military Discipline and Combating Crime in the Defence Forces 2014. Section 67.

¹¹⁴ Defence Force Discipline Act 1982. Section 68.

- (6) งดการพิจารณาการเลื่อนยศ
- (7) ลดตำแหน่ง
- (8) ปรับ โดยต้นสังกัดของผู้กระทำผิดนั้น ๆ โดยกำหนดให้ชำระไม่เกิน 28 วัน ในกรณีอื่น ๆ ไม่เกิน 500 ดอลลาร์
- (9) การประณาม/ตำหนิขั้นรุนแรง
- (10) กักเป็นระยะเวลาไม่เกิน 14 วัน
- (11) งดเว้นการลาเป็นระยะเวลาไม่เกิน 21 วัน
- (12) ปฏิบัติภารกิจพิเศษ เป็นระยะเวลาไม่เกิน 7 วัน โดยเข้ารับการฝึกภาคสนาม พิเศษ ไม่เกิน 2 ภาคสนาม ภาคสนามละไม่เกิน 3 วัน โดยแต่ละภาคสนาม ฝึกครั้งละ ไม่เกิน 30 นาที

นอกจากนี้การกำหนดโทษคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดที่ตัดสินโดยศาลทหาร โดยมี อัตราการลดโทษให้กรณีที่กระทำผิดรุนแรง ดังนี้¹¹⁵ ขังเดี่ยว ระยะเวลาไม่เกิน 10 วัน ขังรวม ระยะเวลาไม่เกิน 10 วัน และเข้ารับการฝึกภาคสนามพิเศษ ระยะเวลาไม่เกิน 6 วัน ทั้งนี้ ระยะเวลาของการลงทัณฑ์ขัง/คุมขัง แล้วแต่กรณี

ความผิดที่ผู้กระทำผิดนั้นได้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หากมีความสมัครใจที่จะได้รับการขังเดี่ยวให้ปฏิบัติโดยเป็นธรรม จากกรณีข้างต้น กำลังพลผู้ที่ถูกสั่งลงทัณฑ์ขัง หากผลการสอบสวนปรากฏว่าไม่มีความผิด ให้ศาลยกทัณฑ์นั้น

ผู้บัญชาการเหล่าทัพอาจกำหนดทัณฑ์โดยอาศัยอำนาจนิติบัญญัติในการออกกฎหมาย หรือกฎระเบียบเพื่อบังคับใช้กับกำลังพล โดยศาลทหารมีอำนาจในการลงทัณฑ์ ดังนี้¹¹⁶

- 1) ลดตำแหน่งชั้นยศ
- 2) งดการพิจารณาบำเหน็จประจำปี
- 3) ริบอาวุธ
- 4) กัก ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด
- 5) งดเว้นการลา
- 6) ปฏิบัติภารกิจพิเศษ ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด
- 7) เข้ารับการฝึกภาคสนามพิเศษ ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

จากความผิดข้างต้น ผู้บังคับบัญชาของกำลังพลผู้กระทำผิดที่กล่าวมาข้างต้น อาจพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามดุลยพินิจของผู้บังคับบัญชาที่จะสั่งลงทัณฑ์

¹¹⁵ Defence Force Discipline Act 1982. Section 68 A.

¹¹⁶ Defence Force Discipline Act 1982. Section 68 (2).

โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ ความเหมาะสม ตามกรณีนั้น ๆ¹¹⁷

ในส่วนข้อจำกัดด้านอำนาจการลงโทษ¹¹⁸

1) ศาลทหารไม่อาจกำหนดการลงโทษที่ขัดกับกำลังพลของกองทัพที่กระทำผิด
หนีราชการเว้นแต่ศาลจะตัดสินให้ออกจากราชการตามคำสั่งของกองทัพ ทั้งนี้ ศาลทหาร
ไม่สามารถตัดสินโทษที่ขังให้แก่นายทหารประทวนเว้นแต่การตัดสินโทษให้มีการลดยศต่ำกว่า
ชั้นประทวน

2) ศาลทหารไม่สามารถตัดสินลงโทษที่ขัดกับกำลังพลผู้ที่กระทำผิดหนีราชการ
ซึ่งกระทำผิดในขณะที่อายุไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์

3) ศาลทหารไม่สามารถตัดสินลงโทษที่ขัดกับกำลังพลผู้ที่กระทำผิดหนีราชการที่ถูก
ลงโทษให้ออกจากราชการหรือถูกพิจารณาให้ได้รับโทษทัณฑ์อย่างอื่น

4) ศาลทหารไม่สามารถตัดสินให้กำลังพลผู้กระทำผิดต้องโทษขังเดี่ยวเว้นแต่กำลังพล
ผู้นั้นจะต้องโทษจำขังแล้ว

การเพิกถอนหรือระงับทัณฑ์¹¹⁹

1) เมื่อศาลทหารได้มีการตัดสินว่ากำลังพลผู้นั้นขาดราชการ และได้มีการระงับทัณฑ์
ศาลอาจมีการเพิกถอนการระงับทัณฑ์จากการกระทำผิดนั้น ๆ โดยการยกทัณฑ์ซึ่งมีผลต่อเมื่อมีการ
ตัดสินในขณะที่มีการเพิกถอนทัณฑ์

2) ศาลทหารจะเพิกถอนการระงับทัณฑ์ไม่ได้หากศาลไม่มีอำนาจลงโทษ และหากว่า
ศาลได้ตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งกำหนดโทษไว้แล้ว

3) ศาลทหารไม่อาจมอบอำนาจในการระงับเพิกถอนทัณฑ์ที่ถูกพิจารณาแล้วว่าควรเพิกถอน
แต่ศาลจะเสนอการเพิกถอนทัณฑ์ต่อผู้มีอำนาจในการจัดการเรื่องดังกล่าว

4) เมื่อมีการเสนอเรื่องต่อผู้มีอำนาจในการเพิกถอนทัณฑ์ ผู้มีอำนาจในการเพิกถอนทัณฑ์
อาจสั่งให้มีการเพิกถอนได้

การยกทัณฑ์¹²⁰

1) เมื่อมีการกำหนดการลงโทษและระงับทัณฑ์ต่อกำลังพลผู้นั้นแล้วจะ ไม่มีการเพิกถอน
ทัณฑ์และเมื่อพ้นสภาพการเป็นกำลังพลในกองทัพถือว่าทัณฑ์นั้นสิ้นสุด

2) เมื่อมีการระงับทัณฑ์ขังและทัณฑ์นั้นถูกเพิกถอน ทัณฑ์ดังกล่าวจะสิ้นสุดก็ต่อเมื่อ

¹¹⁷ Defence Force Discipline Act 1982. Section 68 (3).

¹¹⁸ Defence Force Discipline Act 1982. Section 71.

¹¹⁹ Defence Force Discipline Act 1982. Section 80.

¹²⁰ Defence Force Discipline Act 1982. Section 81.

สิ้นสุดท้ายใน 12 เดือน หรือครบกำหนดระยะเวลาทัณฑ์ที่ถูกลงทัณฑ์

3.2.2.2 การละเมิดทางวินัยเล็กน้อย

อำนาจของพนักงานวินัยในการลงทัณฑ์เกี่ยวกับการละเมิดวินัยมี ดังนี้¹²¹

1) เจ้าพนักงานวินัยอาจตัดสินใจไม่กำหนดทัณฑ์สำหรับความผิดทางวินัยที่เจ้าพนักงานวินัยเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย

2) ถ้าเจ้าพนักงานวินัยคิดว่าการละเมิดวินัยร้ายแรงเกินกว่าจะจัดการได้ภายใต้ส่วนนี้ เจ้าพนักงานวินัยอาจปฏิเสธที่จะจัดการกับสมาชิกจำเลยตามส่วนนี้ได้

3) ห้ามมิให้นำเจ้าพนักงานวินัยซึ่งใช้อำนาจตามมาตรานี้ไปศาลเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้

4) เจ้าพนักงานวินัยต้องไม่ลงทัณฑ์เว้นแต่จะเป็นไปตามการอ้างอิงตามส่วนนี้

3.2.2.3 การอุทธรณ์ของศาลทหารออสเตรเลีย

1) ข้อกำหนดในการอุทธรณ์¹²² ตัวแทนของฝ่ายผู้อุทธรณ์ภายใต้บังคับหมวด (2) มาตรา 136 และ มาตรา 137 ให้บังคับอุทธรณ์ได้ถ้าการอ้างถึงการอุทธรณ์นั้นเป็นการอ้างอิงถึงการพิจารณาคดีดังกล่าวและการอ้างอิงของผู้ต้องหาเป็นการอ้างอิงถึงผู้อุทธรณ์

2) การกำหนดอุทธรณ์ในการอุทธรณ์การลงทัณฑ์ทางวินัย ผู้มีอำนาจอุทธรณ์สามารถอุทธรณ์ต่อศาลทหารได้ ดังนี้¹²³

(1) พยานหลักฐานที่กล่าวหาไม่มีเหตุผลและไม่มีที่น่าเชื่อถือ

(2) เกิดจากการพิจารณาคดีที่ผิดพลาดของผู้พิพากษา รวมทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และการลงทัณฑ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(3) เกิดความผิดพลาดระหว่างดำเนินการสอบสวนของผู้มีอำนาจในการพิจารณา โดยปรากฏชัดแจ้งต่อศาลก่อนที่จะมีคำพิพากษาคัดสินคดี

(4) หากปรากฏแก่ศาลว่าการลงทัณฑ์นั้นจะมีลักษณะไม่ปลอดภัยแก่ผู้ถูกลงทัณฑ์ศาลอาจอนุญาตให้ผู้อุทธรณ์ได้

หากปรากฏแก่ศาลว่าการอุทธรณ์การลงทัณฑ์นั้นมีพยานหลักฐาน ศาลจะต้องได้รับและพิจารณาหลักฐานที่แสดงว่ามีแนวโน้มเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือ หากศาลได้รับและพิจารณาหลักฐานโดยปรากฏต่อศาลว่าไม่มีพยานหลักฐานที่เพียงพอในการสนับสนุนความผิดศาลต้องอนุญาตให้ผู้อุทธรณ์และยกเลิกคำสั่งการลงทัณฑ์นั้น

¹²¹ Defence Force Discipline Act 1982. Section 169 F.

¹²² Defence Force Discipline Act 1982. Section 161.

¹²³ Defence Force Discipline Act 1982. Section 164.

3) ในส่วนของการสั่งคดีนั้น ศาลทหารออสเตรเลียอาจมีการสั่งคดีใหม่ได้ในกรณี
ดังนี้¹²⁴

(1) หากในการอุทธรณ์ศาลทหารออสเตรเลียจะยกเลิกการลงโทษของบุคคลที่มีความผิดเกี่ยวกับกฎหมายทหาร เพื่อประโยชน์ในความยุติธรรมศาลอาจเห็นสมควรให้พิจารณาใหม่อีกครั้ง หรือมีคำสั่งให้พิจารณาใหม่ต่อผู้ที่มีความผิดเกี่ยวกับการละเมิดกฎหมายทหาร

(2) ถ้าศาลทหารออสเตรเลียสั่งให้มีการพิจารณาคดีใหม่ของบุคคลตาม (1) การพิจารณาคดีต้องเป็นไปโดยศาลทหารออสเตรเลีย

(3) ถ้าศาลทหารออสเตรเลียสั่งให้มีการพิจารณาคดีใหม่ของบุคคลตาม (1) ศาลต้องมีคำสั่งเพิ่มเติมในเรื่องการจับกุมตัวผู้ที่อยู่ในระหว่างรอการพิจารณาคดีใหม่ตามที่ศาลเห็นสมควร

เมื่อผู้มีอำนาจพิจารณาเพิกถอนโทษที่เกี่ยวกับความผิดหนิราชการของกำลังพล และมิได้ระบุนุกรณีอื่นใดเอาไว้ ให้ถือว่ากำลังพลผู้นั้นพ้นผิดและไม่มีมลทินมัวหมอง

4) อำนาจของศาลในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ

สำหรับอำนาจของศาลในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ¹²⁵ ของศาลทหารออสเตรเลีย จะกระทำได้ในกรณี ดังนี้

(1) ในการอุทธรณ์โดยผู้ถูกตัดสินว่ามีการลงโทษเกี่ยวกับบุคคล โดยผู้มีอำนาจของทหารออสเตรเลีย ศาลอาจใช้ดุลยพินิจในการพิจารณายกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงการลงโทษ

(2) ถ้าศาลทหารออสเตรเลียระงับการลงโทษ

(2.1) การลงโทษจะไม่มีผล

(2.2) ศาลอาจดำเนินการดังกล่าวรวมถึงการบังคับใช้การลงโทษหรือการสั่งลงโทษหรือทั้งสองอย่าง

(3) ถ้าศาลทหารออสเตรเลียมีการลงโทษฐานความผิดที่มีความแตกต่างกันไป การลงโทษจะมีผลเหมือนกัน

(4) ศาลทหารออสเตรเลียต้องไม่เปลี่ยนแปลงโทษที่กำหนดไว้เกี่ยวกับผู้ถูกตัดสินว่ามีความผิด โดยผู้มีอำนาจลงโทษที่หลากหลายจะไม่ถือว่าเป็นการลงโทษ

ทั้งนี้ อำนาจของศาลในการอุทธรณ์คำสั่ง¹²⁶ นั้น จะมีได้โดยการอุทธรณ์ของบุคคลที่ถูกตัดสินลงโทษว่ามีความผิด ศาลทหารออสเตรเลียอาจใช้ดุลยพินิจของตน โดยยืนยัน ยกเลิก

¹²⁴ Defence Force Discipline Act 1982. Section 165.

¹²⁵ Defence Force Discipline Act 1982. Section 163.

¹²⁶ Defence Force Discipline Act 1982. Section 167 A.

หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่ง ถ้าศาลทหารออสเตรเลียยกเลิกคำสั่ง คำสั่งนั้นจะไม่มีผลบังคับ และถ้าศาลทหารออสเตรเลียมีคำสั่งแตกต่างกัน คำสั่งจะมีผลแตกต่างกันไป

3.2.3 ราชอาณาจักรเดนมาร์ก

มาตรการทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการทางวินัยและการอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารของราชอาณาจักรเดนมาร์กได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร ค.ศ. 2005 (พ.ศ. 2548) Military Disciplinary Act 2005 ได้กำหนดกระบวนการในการดำเนินการทางวินัยทหารรายละเอียดดังนี้

1) มาตรการทางวินัย

สำหรับมาตรการทางวินัย Military Disciplinary Act 2005 ได้บัญญัติมาตรการดำเนินการทางวินัยทหารได้¹²⁷ ดังนี้

(1) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเป็นทางการจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้พิทักษ์หรือผู้ปฏิบัติ

ตามคำสั่งดังกล่าวอย่างไม่เป็นที่น่าพอใจอย่างชัดเจน

(2) ในการกระทำหรือคำพูดที่ไม่เหมาะสมต่อผู้บังคับบัญชา

(3) แสดงให้เห็นถึงการกระทำผิดกฎหมาย และประพฤติไม่เหมาะสม

(4) ขัดขวางความสงบเรียบร้อยหรือปรากฏอยู่ในอาการมีเมมาจากแอลกอฮอล์หรือยาเสพติด สารกระตุ้น ฯลฯ โดยกระทำในขณะที่แต่งเครื่องแบบหรือกำลังปฏิบัติหน้าที่

(5) เกี่ยวเนื่องกับราชการทหารระหว่างประเทศขัดขวางความสงบเรียบร้อยหรือปรากฏภายใต้อิทธิพล

(6) ละเลยหน้าที่ในกองรักษาการณ์

(7) ออกจากสถานที่ทำงานหรือขาดราชการ โดยปราศจากสาเหตุ

(8) ทำให้ทรัพย์สินของราชการสูญหายไปโดยถูกทำลายหรือเสียหาย

(9) เป็นอย่างอื่นใดที่มีความผิดในการละทิ้งหน้าที่

นอกจากนี้ยังสามารถกำหนดมาตรการทางวินัยแก่ผู้บังคับบัญชาได้อีกด้วย โดยการล่วงละเมิดหรือในทางอื่นใดของผู้ได้บังคับบัญชาคนหนึ่งหรือหลายคน และละเว้นการแทรกแซงการกระทำผิดของผู้ได้บังคับบัญชาที่กระทำผิดต่อผู้ได้บังคับบัญชาหรือเพื่อนหรือด้วยคำพูดหรือการกระทำที่กระทำผิดต่อผู้ได้บังคับบัญชา บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นให้ใช้กับ

¹²⁷ Military Disciplinary Act 2005. Section 4.

ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับสินบน เงินทองหรือสิทธิพิเศษอื่น ๆ จากผู้ใต้บังคับบัญชาโดยต้องมีเหตุอันสมควร¹²⁸ ในส่วนมาตรการลงทัณฑ์ทางวินัยทหารมีดังนี้¹²⁹

- (1) ตำหนิ
- (2) ประจาน
- (3) การทำทัณฑกรรม
- (4) เข้าเวรยาม
- (5) ค่าปรับทางวินัย

โทษปรับไม่เกินหนึ่งในสิบของเงินเดือนของผู้กระทำผิดในแต่ละครั้ง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสามารถวางกฎระเบียบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางวินัย รวมถึงจำนวนบทลงทัณฑ์ทางวินัย

2) การพิจารณาคดีทางวินัย

สำหรับการพิจารณาคดีทางวินัยนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะตั้งกฎเพิ่มเติมเกี่ยวกับอำนาจในการกำหนดมาตรการทางวินัยและขอบเขตอำนาจหน้าที่ดังกล่าว¹³⁰ และผู้บังคับบัญชาคนใดที่พบว่ามิได้มีเหตุผลในการกำหนดความรับผิดชอบทางวินัยแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาคนใดคนหนึ่งหรือหลายคน การรายงานกรณีดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ผู้บังคับบัญชาที่เหนือกว่าโดยเร็วที่สุดกับบุคคลนั้น ไม่ได้มีอำนาจทางวินัย ถ้ารายงานถูกส่งต่อไปยังผู้บังคับบัญชาที่ไม่สามารถตัดสินใจได้ผู้บังคับบัญชาที่มีปัญหาจะต้องส่งรายงานไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายวินัยทันที¹³¹ อนึ่งบุคคลที่พบว่ามิได้มีเหตุผลในการกำหนดความรับผิดชอบทางวินัยจะต้องรายงานเรื่องนี้ต่อหัวหน้าวินัยให้เป็นลายลักษณ์อักษร¹³² และผู้มีอำนาจทางวินัยจะต้องรับผิดชอบในการชี้แจงเรื่อง ก่อนที่จะมีการตัดสินใจ ผู้ที่ถูกรายงานว่ากระทำความผิดจะได้รับโอกาสในการแถลงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงซึ่งอาจมีความสำคัญต่อการตัดสินใจ ผู้มีอำนาจทางวินัยจะต้องกำหนดวันที่ที่กำหนด¹³³ ผู้มีอำนาจทางวินัยจะเรียกผู้ถูกรายงานว่ามี การสอบสวน โดยเร็วที่สุด โดยระบุว่าผู้นั้นถูกรายงานว่ากระทำความผิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เฉพาะเจาะจงและมีสิทธิที่จะปรากฏตัวพร้อมกับผู้สังเกตการณ์ และผู้มีอำนาจลงโทษทางวินัยจะต้องแสดงบุคคลที่ถูกรายงานว่ามีความผิดพร้อมกับ

¹²⁸ Military Disciplinary Act 2005. Section 5.

¹²⁹ Military Disciplinary Act 2005. Section 6.

¹³⁰ Military Disciplinary Act 2005. Section 7.

¹³¹ Military Disciplinary Act 2005. Section 8.

¹³² Military Disciplinary Act 2005. Section 9.

¹³³ Military Disciplinary Act 2005. Section 10.

รายงานที่ได้แจ้งมาโดยระบุถึงมาตรการทางวินัยและระบุว่าบุคคลนั้นได้รับสิทธิ แต่ไม่จำเป็นต้องให้คำชี้ขาด ถ้าเรื่องนี้สามารถตัดสินใจได้บนพื้นฐานของข้อมูลที่น่าเสนอเจ้าหน้าที่ทางวินัยจะต้องตัดสินใจทันที หากผู้มีอำนาจทางวินัยมีข้อสงสัยว่าคดีนี้ควรได้รับการพิจารณาว่าเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่กรณีที่เป็นเรื่องที่น่าเสนอให้หัวหน้าฝ่ายวินัย ถ้าหัวหน้าแผนกคดีมีข้อสงสัยเขาจะขอให้ผู้พิพากษาชี้ขาดเพื่อตัดสิน¹³⁴

อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจทางวินัยนั้นต้องทำเป็นหนังสือ และระบุเหตุผลในการตัดสินใจจะต้องรวมถึงการอ้างอิงถึงข้อบังคับตามที่ได้มีการตัดสินใจและแถลงการณ์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงในคดีที่มีความสำคัญสำหรับการตัดสินใจ เหตุผลก็จะรวมถึงข้อพิจารณาหลักที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจและการกำหนดมาตรการทางวินัย การตัดสินใจจะรวมถึงคำแนะนำในการร้องเรียน และกระทำต่อผู้ที่ถูกรายงาน¹³⁵ แต่ผู้ที่ถูกลงทัณฑ์ทางวินัยมีสิทธิที่จะขอเลื่อนการดำเนินการตามคำวินิจฉัยได้ไม่เกินสามครั้งภายใน 24 ชั่วโมงนับจากการรับทัณฑ์ทางวินัย จนกว่าหัวหน้าฝ่ายวินัยจะพบว่าวัตถุประสงค์ของมาตรการทางวินัยจะสูญหายไป¹³⁶ ส่วนผู้ที่ได้รับการลงโทษทางวินัยโดยบุคคลอื่นที่ไม่ใช่หัวหน้าแผนกวินัยต้องภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ได้รับการมอบอำนาจมีสิทธิที่จะนำคำวินิจฉัยไปให้หัวหน้าส่วนวินัย ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจต่อความเสียหายของบุคคลที่ได้มีการลงทัณฑ์ทางวินัย และหัวหน้าฝ่ายวินัยจะสามารถตัดสินใจที่จะรับเรื่องร้องเรียนได้แม้ว่าจะถึงกำหนดเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้แล้วก็ตาม ซึ่งการร้องเรียนต่อหัวหน้าฝ่ายวินัยจะไม่ทำให้เกิดผลกระทบล่าช้าวันแต่จะได้รับการวินิจฉัยจากหัวหน้าฝ่ายวินัย¹³⁷ และจะต้องมีคำตัดสินจากหัวหน้าคณะวินัยก่อนที่จะนำออกไปให้คณะกรรมการวินัยภายในสัปดาห์นับแต่วันที่ได้รับการมอบอำนาจตัดสินไม่สามารถเปลี่ยนแปลงโดยก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ได้มีการลงทัณฑ์ทางวินัย คณะกรรมการวินัยจะสามารถตัดสินใจที่จะรับฟังคำร้องเรียนได้แม้ว่าจะเกินกำหนดเกินกว่าเวลาที่กำหนดไว้ก็ตาม เว้นแต่การร้องเรียนต่อคณะกรรมการวินัยจะไม่ผลต่อการเลื่อนขึ้นอยู่กับคณะกรรมการวินัยจะมีคำวินิจฉัยดังกล่าว¹³⁸

อนึ่งมาตรการทางวินัยที่เสร็จสิ้นแล้วถูกยกเลิกหรือลดลงก็ต้องตัดสินใจว่าการเปลี่ยนแปลงจะนำไปสู่การชดเชยทางการเงินหรือการชดเชยประเภทอื่น ซึ่งรัฐมนตรีว่าการ

¹³⁴ Military Disciplinary Act 2005. Section 11.

¹³⁵ Military Disciplinary Act 2005. Section 12.

¹³⁶ Military Disciplinary Act 2005. Section 13.

¹³⁷ Military Disciplinary Act 2005. Section 14.

¹³⁸ Military Disciplinary Act 2005. Section 15.

กระทรวงกลาโหมสามารถกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการชดเชยได้¹³⁹ ส่วนคณะกรรมการวินัยจะประกอบไปด้วย¹⁴⁰

- (1) ผู้พิพากษาศาล (เป็นประธาน)
- (2) ผู้แทนกองกำลังติดอาวุธที่ได้รับการแต่งตั้งจากหัวหน้าฝ่ายกลาโหม
- (3) ตัวแทนของกลุ่มบุคลากรของบุคคลที่ได้มีการลงโทษทางวินัย

ผู้แทนสองคนสุดท้ายจะได้รับการแต่งตั้งตามข้อเสนอแนะขององค์กรบุคลากรซึ่งมีสิทธิในการเจรจาต่อรอง อย่างไรก็ตาม สมาชิกจะได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นระยะเวลาสี่ปี และให้แต่งตั้งผู้แทนแต่ละคนในคณะกรรมการ การแต่งตั้งใหม่จะทำได้ ซึ่งสมาชิกที่เข้าร่วมในกรณีเกี่ยวกับบุคลากรที่ได้รับการคัดค้านซึ่งได้รับการลงโทษทางวินัยจะได้รับการแต่งตั้งเป็นเวลาที่กำหนดตามคำแนะนำของโฆษกของพนักงานที่ถูกเกณฑ์ และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะต้องจัดให้มีรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมของคณะกรรมการวินัยเป็นต้น

ในส่วนการตัดสินใจของหัวหน้าฝ่ายวินัยจะต้องถูกนำขึ้นต่อหน้าศาลเมื่อมีการพิจารณาตัดสินหรือกรณีที่คณะกรรมการวินัยยกเลิก คำวินิจฉัยของหัวหน้าผู้มีอำนาจจะถูกนำขึ้นต่อหน้าศาล ถ้าคณะกรรมการไม่ได้มี คำวินิจฉัยภายในสองเดือนนับแต่วันที่คณะกรรมการ ได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาด และให้นำคดีไปสู่การพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยต่อคณะกรรมการ กรณีอื่นจะถูกนำมาใช้กับกองบัญชาการป้องกัน การตัดสินใจดังกล่าวต้องถูกนำตัวมายังศาลเมืองที่โจทก์ทำหน้าที่ ถ้าบุคคลที่ได้รับการปลดออกคดีจะต้องนำคดีไปยังศาลในเมืองที่โจทก์มีถิ่นที่อยู่ของตน¹⁴¹

อย่างไรก็ตาม สิทธิที่จะเริ่มดำเนินการทางวินัยจะสิ้นสุดลงเมื่อพ้นสองปี กำหนดเวลาดังกล่าว ในกรณีที่บุคคลนั้นได้รับแจ้งว่าได้มีการจัดทำรายงานหรือมีการดำเนินคดีอาญา ถ้าคดีอาญาซึ่งสิ้นสุดลงโดยปราศจากคำพิพากษาจะถูกส่งไปยังหัวหน้าผู้มีอำนาจ ทางวินัยบุคคลนั้นจะต้องได้รับแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรในเวลาเดียวกัน ถ้าคดีถูกส่งต่อไปยังหัวหน้าแผนกคดีหลังจากคำพิพากษาให้บุคคลนั้นได้รับ การบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่ช้ากว่าเมื่อสิ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์¹⁴² นอกจากนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีสิทธิตั้งข้อกำหนดเพิ่มเติมในการรักษาวินัยได้ข้อกำหนดเกี่ยวกับวันที่มีผลและระยะเวลาการเปลี่ยนผ่าน¹⁴³

¹³⁹ Military Disciplinary Act 2005. Section 16.

¹⁴⁰ Military Disciplinary Act 2005. Section 17.

¹⁴¹ Military Disciplinary Act 2005. Section 18.

¹⁴² Military Disciplinary Act 2005. Section 19.

¹⁴³ Military Disciplinary Act 2005. Section 21.

เมื่อทำการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับวินัยทหารของสาธารณรัฐฟินแลนด์และเครือรัฐออสเตรเลียแล้ว พบว่ามีขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมที่น่าสนใจเกี่ยวกับ การอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัย กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยนอกจากจะสามารถอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ที่ออกคำสั่งลงทัณฑ์โดยตรงแล้ว ยังสามารถอุทธรณ์ต่อศาลทหาร ได้อีกด้วย รวมทั้งผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์จะไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาที่อาจมีส่วนได้เสียกับผู้ที่มีคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัย แต่จะเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ที่มีความเป็นกลาง โดยคณะกรรมการดังกล่าว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะเป็นผู้แต่งตั้ง แต่กระบวนการอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยของประเทศไทยนั้นพบว่า การอุทธรณ์จะถูกนำไปรวมอยู่กับกระบวนการร้องทุกข์อันเป็นเพียงหลักเกณฑ์การใช้สิทธิอย่างกว้าง ไม่ได้ระบุรายละเอียดที่ชัดเจน ซึ่งหากนำการอุทธรณ์ไปรวมกับการร้องทุกข์จะทำให้ผู้ที่อุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยจะต้องอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ที่ออกคำสั่งลงทัณฑ์ จึงอาจขัดต่อหลักความเป็นกลางและหลักการมีส่วนร่วมได้เสีย ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่ได้รับคำสั่งลงทัณฑ์ได้

ตาราง 3.2 ตารางเปรียบเทียบสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารของประเทศไทยและต่างประเทศ

สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร	สาธารณรัฐฟินแลนด์	เครือรัฐออสเตรเลีย	ราชอาณาจักรเดนมาร์ก	ไทย
อุทธรณ์ได้คำสั่งลงทัณฑ์	/	/	/	-
อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ	/	/	/	-
อุทธรณ์ต่อศาลทหาร	/	/	/	-
กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนและวิธีการในการอุทธรณ์	/	/	/	-
กำหนดระยะเวลาในการอุทธรณ์	/	/	/	-
กำหนดระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์	/	/	/	-